

EUROOPA KESKPANK

EKP STATISTIKA

APRILL 2006

BCE ECB EZB EKT EKP

ÜLEVAADE

ET

E U R O O P A K E S K P A N K

EKP STATISTIKA ÜLEVADE APRILL 2006

2006. aastal
kujutatakse kõigil
EKP trükistel
5-eurose
pangatähe motiivi.

© Euroopa Keskpank, 2006

Aadress

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main, Saksamaa

Postiaadress

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main, Saksamaa

Telefon

+49 69 1344 0

Koduleht

<http://www.ecb.int>

Faks

+49 69 1344 6000

Teleks

411 144 ecb d

*Kõik õigused on kaitstud.
Taasesitus õppe- ja
mitteäriilistel eesmärkidel on lubatud,
kui viidatakse algallikale.*

ISSN 1725-180X (elektroniline versioon)

SISUKORD

1	KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE	5	LISA 1		
2	RAHALOOMEASUTUSTEGA SEOTUD STATISTIKA	9	Euroala koondstatistika avaldamissagedus ja õigeaegsus		33
3	FINANTSAHENDAJATEGA SEOTUD MUU STATISTIKA	17	LISA 2	Andmete kättesaadavus	34
4	INTRESSIMÄÄRADE STATISTIKA (VÄLJA ARVATUD RAHALOOMEASUTUSTE INTRESSIMÄÄRAD)	17	LISA 3	Kasutatud materjalid	36
5	VÄÄRTPABERISTATISTIKA (KAASA ARVATUD AKTSIAD)	18			
6	MAKSEBILANSI JA RAHVUSVAHELISE INVESTEERIMISPOSITSIOONI STATISTIKA	19			
7	EUROSÜSTEEMI RAHVUSVAHELISED RESERVID	23			
8	EURO RAHVUSVAHELISE ROLLIGA SEOTUD STATISTIKA	24			
9	EURO EFEKTIIVSED VAHETUSKURSID	24			
10	VALITSUSSEKTORI FINANTSSTATISTIKA	25			
11	EUROALA INSTITUTSIOONILISTE SEKTORITE KONTOD	25			
12	MAKSE- JA VÄÄRTPABERARVELDUSSÜSTEEMIDEGA SEOTUD STATISTIKA	28			
13	EUROALA LAIENEMISE STATISTILISED ASPEKTID	28			
14	STATISTILISE TEABE VAHETUS	29			
15	AVALDAMIS- JA AJAKOHASTAMISPÕHIMÕTTED	29			
16	STATISTIKAT PUUDUTAVAD EKP ÕIGUSAKTID	30			

LÜHENDID

CSDB	väärtpaberite keskandmebaas
EER	efektiivne vahetuskurss
EKP	Euroopa Keskpank
EKPS	Euroopa Keskpankade Süsteem
EL	Euroopa Liit
EMU	Euroopa majandus- ja rahaliit
ERI	Euroopa Rahainstituut
ESA 95	Euroopa rahvamajanduse arvepidamise süsteem 1995
EÜT	Euroopa Ühenduste Teataja
GESMES	üldine statistiline sõnum
M1, M2, M3	EKP määratletud ja seal kasutusel olevad rahaagregaadid
RVF	Rahvusvaheline Valuutafond
SDMX	statistiliste andmete ja metaandmete vahetus
SDR	Rahvusvahelise Valuutafondi arveldusühik
SKP	sisemajanduse koguprodukt
SNA 93	rahvamajanduse arvepidamise süsteem 1993

Märkus:

Tekstis sisalduvad mitmed viited EKP ja ühenduse õigusaktidele ja muule materjalile. EKP õigusaktide loetelu on esitatud jaos 16 ja muu oluline viidatud materjal on esitatud lisa 3. Käesoleva ülevaate elektroonilises versioonis, mis on kättesaadav EKP kodulehel aadressil www.ecb.int/publications, on viited nimetatud dokumentidele.

1 KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

1.1 EKP STATISTIKA KASUTAMINE, SISU JA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED

1. Eurosüsteemi¹ esmane eesmärk on säilitada hinnastabiilsus euroalal. Seda eesmärki piiramata toetab eurosüsteem ka euroala üldist majanduspoliitikat. Neid ülesandeid silmas pidades viib Euroopa Keskpank (EKP) ellu euroala rahapoliitikat ja teostab operatsioone välisvaluutaturgudel. Samuti aitab ta kaasa finantssüsteemi stabiilsuse säilitamisele. Selleks on vaja suurt hulka statistilist teavet, mida esitavad Euroopa Keskpankade Süsteem (EKPS), eurosüsteem või Euroopa Komisjon (peamiselt Eurostat) koostöös liikmesriikide statistikaametitega.² Käesolev dokument annab sellest statistikast ülevaate. EKPS kogub statistikat ka töökorrallidusel eesmärkidel, peamiselt makse- ja arveldussüsteemidega seotud statistikat, mida siin käsitletakse vaid põgusalt. Põhitähelepanu pööratakse euroala koondnäitajatele. Ülevaates ei käsitleta liikmesriikide panust koondnäitajate koostamisse ega liikmesriikide keskpankade siseriiklikes huvides kogutud statistikat.

2. Vastutus statistika eest jaguneb EKP ja Euroopa Komisjoni vahel järgmiselt: EKP vastutab rahandus-, pangandus- ja finantsturustatistika eest Euroopa tasandil, maksebilansi, rahvusvahelise investeerimispositsiooni, finantskontode ja institutsiooniliste sektorite mittefinantskontode statistika eest vastutavad EKP ja komisjon ühiselt. Komisjoni ülesandeks on koguda muude valdkondade statistikat, mida EKP kasutab, olles eelkõige huvitatud hindadest ja kuludest, rahvamajanduse arvepidamisest ja mitmesugusest muust majandusstatistikast. Need vastutusvaldkonnad ja koostöökokkulepped on sätestatud vastastikuse mõistmise memorandumis, mida viimati uuendati 2003. aasta märtsis.

3. Käesolev ülevaade ajakohastab EKP 2000. aasta mais avaldatud ülevaadet *Statistical information collected and compiled by the ESCB* ning selle eesmärk on anda ühtset teavet EKP

statistika kohta. Dokumendis kirjeldatakse statistilisi andmeid 2005. aasta lõpu seisuga ja märgitud on andmed, mille kohta kehtivad EKP õigusaktid. Samuti tuuakse välja valdkonnad, kus EKP statistika on ebapiisav või puudulik ning mida tuleb seetõttu edasi arendada. EKP nõuded üldise majandusstatistika osas, mille eest vastutab Euroopa Komisjon ühenduse tasandil, on avaldatud 2004. aasta detsembris dokumendis „Üldise majandusstatistika ajakohastatud nõuded”. Siiski teeb EKP ka selles valdkonnas omal algatusel mõningast statistilist tööd. See hõlmab peamiselt euroala inflatsiooni jälgimiseks kasutatava ühtlustatud tarbijahinna-indeksi, mida Euroopa Komisjon avaldab iga kuu, hooajalist kohandamist ning euroala eluruumide hindade poolaasta keskmisi näitajaid, mis põhinevad ühtlustamata andmetel. Käesolevas ülevaates ei käsitleta hooajaliselt kohandatud ühtlustatud tarbijahindu ega eluruumide hindu.

4. Euroopa Liidu lepinguga anti Euroopa Rahainstituudile (ERI) ülesanne teha statistilisi ettevalmistusi majandus- ja rahaliidu kolmandaks etapiks ning eelkõige toetada statistika asjakohast ühtlustamist. EMU käivitamiseks vajalikud statistikanõuded avaldas ERI 1996. aasta juulis. 1999. aasta jaanuaris alanud EMU kolmandal etapil tuli EKPI koos liikmesriikide keskpankadega koguda EKPSi ülesanneteks vajalikku statistikat ja edendada selle edasist ühtlustamist valdkondades, kus see oli vajalik. Põhikirja³ kohaselt peab EKP määratlema oma ülesannete täitmiseks vajaliku statistika ulatuse ja selle kogumisega peavad võimalikult suurel määral tegelema liikmesriikide keskpangad. Keskpangad (mõningatel juhtudel muud riiklikud asutused) koguvad andmed andmeesitajatelt ja muudest riiklikest allikatest, koostavad oma osa euroala koondnäitajates ning esitavad selle teabe EKPIle, kes koostab euroala koondnäitajad. EKP ja liikmes-

1 Eurosüsteemi moodustavad EKP ja euro kasutusele võtnud Euroopa Liidu liikmesriikide keskpangad. EKPSi moodustavad EKP ja kõikide ELi liikmesriikide keskpangad.

2 Eurostat on Euroopa Ühenduste Statistikaamet. Eurostat ja ELi liikmesriikide statistikaametid moodustavad Euroopa statistikasüsteemi.

3 Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikiri on 1992. aasta veebruaris Maastriichtis alla kirjutatud Euroopa Liidu lepingule lisatud protokoll.

riikide keskpangad arendavad statistilisi meetodeid ühiselt.

5. Põhikirja artiklite 34 ja 14.3 alusel ning ELi määruse (EÜ) nr 2533/98 (EKP statistika kohta) raames annavad keskpangad oma panuse ka statistikat puudutavate EKP õigusaktide ettevalmistamiseks. Kui EKP vajadused on piisavalt määratletud, vormistatakse need õigusaktina, mille võtab vastu EKP nõukogu. Nende õigusaktide loetelu on esitatud jaos 16. Aja jooksul on need hõlmanud järjest suuremat hulka statistika-valdkondi ühenduse õigusaktides sätestatud ulatuses. Liikmesriikide keskpangad ja muud riikide ametiasutused edastavad EKPlle hulgaliselt täiendavat statistikat valdkondade kohta, kus EKP statistikavajadused ei ole veel piisaval määral kaetud.

6. Põhikirja kohaselt peab EKP tegema statistika valdkonnas koostööd nii ühenduse institutsioonide kui ka rahvusvaheliste organisatsioonidega. EKP statistika koostamisel järgitakse võimaluse korral alati Euroopa ja rahvusvahelisi standardeid (mõned vajalikud erandid on käesolevas ülevaates märgitud). See muudab statistika kasulikumaks ja aitab vähendada aruandluskoormust. Selleks on EKP välja arendanud eeliste ja kulude menetluse, mida kasutatakse oluliste statistikat puudutavate muudatusettepanekute selgitamisel, põhjendamisel, üle vaatamisel, kulude arvutamisel ja vajaduse korral nende ettepanekute täiendamisel või tagasi lükkamisel.

7. Eurosüsteemi poliitika keskendub peamiselt euroalale. Selleks, et statistika oleks kasulik, peavad statistilised koondnäitajad hõlmama kogu euroala. See nõue tõstatab küsimuse andmete ühtlustamisest (otstarbekaks koondamiseks peavad andmed olema piisavalt ühtlased), eelkõige rahandus-, pangandus-, maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni statistika (ning osaliselt neist tuletatud finantskontode statistika) osas. Euroala koondandmete koostamiseks on vaja piisavat hulka teavet. Et võimaldada konsolideerumist euroala tasandil, tuleb eelkõige eristada euro-

alasiseseid ja euroalaväliseid tehinguid ning positsioone.

8. Majandusarengu, kaasa arvatud rahapoliitika ülekandemehhanismi ja turgude lõimumise ulatuse analüüsimisel on tähtis osa nii euroala käsitlevatel andmetel kui ka liikmesriikide panustel euroala koondnäitajatesse. Põhikirja artikkel 5 statistilise teabe kogumise kohta kehtib kõigile ELi liikmesriikidele ning vastavalt põhikirjale vastutab statistika eest EKP üldnõukogu, kuhu kuuluvad ka euroalavälise liikmesriikide keskpankade presidendid. Ehkki ELi nõukogu määramises EKP statistika kohta tunnustatakse, et EKP õigusaktid ei ole siduvad euroalavälisele liikmesriikidele, sätestatakse selles, et kõik ELi liikmesriigid peavad kaasa aitama põhikirja artiklis 5 kehtestatud nõuete täitmisele. Euroalavälised liikmesriigid esitavad EKPlle mitmesugust statistilist teavet, mida kasutatakse nende majanduste jälgimiseks ning valmisoleku hindamisel euro kasutuselevõtuks.

9. Esitamissagedus ja õigeaegsus (nagu ka muud kvaliteediaspektid) on nõuete lahutamatu osa. Selleks, et EKP avaldaks õigeaegselt euroala koondnäitajad rahandus-, pangandus-, finantsturgude ja maksebilansistatistika kohta, peavad kuised andmed olema EKPlle kättesaadavad ligikaudu kolme kuni seitsme nädala jooksul pärast aruandekuu lõppu. Üksikasjalikumad kvartaliandmed peavad olema kättesaadavad pikema aja jooksul (kuni kolm kuud). Euroala kvartalikontode andmed sõltuvad suurel määral teistest kvartaalsetest andmeallikatest ja seetõttu toodetakse need hiljem. Kaugem eesmärk on teha need kättesaadavaks kolme kuu jooksul pärast aruandekvartali lõppu.

10. Statistilisest teabest on majandusanalüüsis kõige enam kasu, kui on olemas piisav hulk võrreldavaid andmeid. Paljude euroala statistika-valdkondade puhul on euroala eelsete perioodide statistiliste aegriidade andmed leitud hinnangu-tena, mõnel juhul 1980. aastani või isegi varasemate perioodideni. Need hinnangud ei ole aga täielikult võrreldavad praeguste andmetega.

1.2 RAHANDUS-, FINANTSINSTITUTSIOONIDE JA TURGUDE STATISTIKA

11. Eurosüsteemi rahapoliitilises strateegias on oluline roll rahal, millest antakse teada laia rahaagregaadi M3 kasvumäära kontrollväärtuse eelteadete vahendusel. Raha koosneb peamiselt rahandusstatistikat esitavate institutsioonide kogumi – rahaloomeasutuste – likviidsetest kohustustest. Selleks, et arvata institutsioon rahaloomeasutuste hulka, peab institutsioon võtma vastu hoiuseid (välja arvatud rahaloomeasutustelt) või emiteerima hoiuseid asendavaid finantsinstrumente, andma laenu ja/või tegema väärtpaberiinvesteeringuid. Liikmesriikide keskpangad, kes koos EKPga on osa rahaloomeasutuste sektorist, koostavad sellele määratlusele vastavate finantsasutuste loetelu. Rahaloomeasutuste mõiste on ulatuslikum kui ühenduse õiguses sisalduv krediitiasutuste mõiste, hõlmates muu hulgas rahaturufonde.

12. Ühtse rahaloomesektori määratlemine on rahandusstatistika arendamise esimene samm. Teiseks tuleb kindlaks määrata kirjed, mida kajastada selle sektori konsolideeritud bilansis (konsolideeritud tähendab seda, et rahaloomesektori sisesed tehingud ja positsioonid elimineeritakse). Rahaloomeasutuste konsolideeritud bilanss sisaldab suurema osa rahaagregaatide ja nende vastaskirjete kuiste näitajate koostamiseks vajalikust teabest.

13. Arvestades rahaloomeasutuste kokkulepitut määratlust, on rahaloomeasutuste konsolideeritud bilansis esitatud rahandusandmed sisuliselt samad, mis liikmesriikide pangasektorite bilansis esitatud andmed, mida kasutatakse riikide rahandusstatistika koostamiseks. Keskvalitsus ja mitteresidentide sektorid on raha seisukohalt neutraalsed, st nende rahalaadseid instrumente ei arvata rahapakumise hulka. Sellised sektorid tuleb kindlaks määrata ja nende euroala rahaloomeasutustes hoitavad rahalaadsed instrumendid tuleb euroala rahaagregaatide seast välja arvata. Valitsuse, residendi ja raha hoidva allsektori mõisteid rakendatakse kooskõlas nõukogu määrusega

(EÜ) nr 2223/96 Euroopa rahvamajanduse arvepidamise süsteemi kohta (ESA 95) ühetasuliselt kogu euroalal. Üksikasjalikum teave on kättesaadav vaid kord kvartalis.

14. Olulised on ka kuised andmed rahalaadsete ja laenuinstrumentide intressimäärade kohta. Andmeid intressimäärade kohta vajatakse rahapoliitika ülekandemehhanismi jälgimiseks, finantsturgude struktuuri paremaks mõistmiseks ja euroala majanduse erinevate sektorite finantsolukorra hindamiseks. Krediitiasutused ja teatud muud üksused, kes esindavad suurimat osa rahaloomeasutuste sektorist, esitavad andmeid euroala kodumajapidamistele ning kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele makstud ning neilt saadud eurodes nomineeritud uute tehingute ja bilansiliste jääkide intressimäärade kohta. Intressimäärandmed vastavad rahaloomeasutuste bilansikategooriatele.

15. Andmeid esitatakse ka muude rahandusstatistikaga seotud valdkondade kohta. Laenuvõtjaile on pankade asemel alternatiivseks rahastamisvõimaluseks muude (mitterahaloomealiste) finantsvahendajate emiteeritud väärtpaberid⁴ ja väljastatud laenud. Laenuandjad saavad teatud nõudeid pankadele asendada investeerimisfondide välja antud aktsiate või osakutega. Investeerimisfondid, mõned muud finantsvahendajad, kindlustusseltsid ja pensionifondid on suured ja aktiivsed finantsturgudel osalejad. Hinnad ja tulusus finantsturgudel võivad oluliselt mõjutada majandusarengut ja anda märku turgude ootustest inflatsiooni ning majandustegevuse suhtes. EKP kogub finantsturgudelt hulgaliselt teavet, näiteks väärtpaberite emissioonide ning hindade ja tulususe kohta finantsturgudel. Väljaspool rahaloomeasutuste sektorit on tähtsaimad finantsasutused kindlustusseltsid ja pensionifondid, mille kohta EKP kogub teavet kooskõlas suunisega EKP/2002/7 (muudetud suunisega EKP/2005/13), ning inves-

4 Väärtpaberid on kõige enam levinud finantsinstrumentide liik euroalal. Seetõttu on nad olulised peaaegu kõigi EKP statistika-valdkondade jaoks. EKP töötab hiljuti välja andmebaasi, mis sisaldab terviklikku teavet väärtpaberite kohta koos mitmete statistiliste, analüütiliste ja tegevuslike rakendustega, nagu on kirjeldatud punktis 79.

teerimisfondid, välja arvatud rahaturufondid, mille kohta EKP kavatseb lähiajal vastu võtta määruse.

1.3 MAKSEBILANSISTATISTIKA JA MUU SEONDUV VÄLISSTATISTIKA

16. Maksebilansi- ja muu seonduva välisstatistika osas tuleb rahapoliitika eesmärgil iga kuu esitada maksebilansistatistika, kus on välja toodud põhikirjed, mis mõjutavad rahapoliitilist keskkonda ja valuutaturge. Kuuandmeid täiendab kord kvartalis esitatav üksikasjalikum statistika. Kooskõlastatud meetodikaraamistik võimaldab ühendada euroala rahandus- ja maksebilansistatistika. Samuti on kord kuus vaja esitada andmed eurosüsteemi rahvusvaheliste reservide ja välisvaluuta likviidsuse kohta ning kord kvartalis ja kord aastas üksikasjalikum statistika rahvusvahelise investeerimispositsiooni kohta, mis annab tervikliku ülevaate euroala välisnõuetest ja -kohustustest. Muu seonduv statistika hõlmab kord kuue kuu järel esitatavaid andmeid portfelliinvesteeringute voogude ja positsioonide kohta vääringute lõikes, mida kasutatakse euro kui investeerimisvääringu rahvusvahelise rolli hindamiseks. Mitmed keskpangad esitavad andmeid ka euro kasutuse kohta välistehingutes.

17. Euroala käsitlevates koondnäitajates eristatakse krediid- ja deebetvooge ning varasid ja kohustusi. Selleks peavad euroala riigid jaotama piiriüleseid tehinguid ja positsioonid euroalasisesteks ning euroalavälisteks tehinguteks ja positsioonideks. Kvartaalne maksebilansistatistika ja kord aastas esitatav rahvusvaheline investeerimispositsioon hõlmavad euroala välis-tehingute ja -positsioonide vastaspoolte geograafilist jaotust riigiti või riikide rühma järgi.

18. Ehkki need nõuded vastavad võimalikult suures osas Rahvusvahelise Valuutafondi (RVF) maksebilansi käsiraamatus (viies väljaanne) sätestatud standarditele, on EKP teinud mõningaid ühtlustamissetpanekuid, mis võtavad arvesse Euroopa vajadusi ja meetmeid integreerida euroala maksebilanss rahandusstatistika

ning majandus- ja finantskontodega. Maksebilansi- ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni statistika aitab kaasa ka euro rahvusvahelise rolli hindamisele ning on seotud makse- ja väärtpaberiarveldussüsteemide toimimisega. EKP on nendest valdkondadest huvitatud mitmel põhjusel ja püüab parandada andmete kooskõlalisust.

19. Maksebilansi- ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni statistika koostamisel teeb EKP tihedat koostööd Eurostatiga. EKP koostab euroala koondnäitajad ja Eurostat kogu Euroopa Liitu hõlmava statistika. Vastavalt meetodikaraamistikule keskendub EKP finantskontole ja sellega seotud tulule ning Eurostat tegeleb jooksev- ja kapitalikonto ülejäänud osaga. Nii EKP kui ka Eurostat on huvitatud otseinvesteeringutest.

20. EKP arvutab ka euro nominaalse ja reaalse efektiivse vahetuskursi indekseid, kasutades erinevaid deflaatoreid.

1.4 VALITSUSSEKTORI FINANTSSTATISTIKA

21. EKP on huvitatud valitsussektori finantsandmetest mitmel põhjusel. Sarnaselt komisjonile valmistab ka EKP ette korrapäraseid lähenemisaruandeid, milles hinnatakse euroalaväliste liikmesriikide valmisolekut euro kasutuselevõtuks. Euro kasutuselevõtu olulised kriteeriumid on valitsussektori eelarve puudujääk ja võlg. Samuti jälgib EKP hoolikalt arengusuundi, mille kohta kehtib ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus. Vastavalt suunisele EKP/2005/5 koos muudatustega tuleb selleks koostada aastaandmeid, mis hõlbustavad valitsussektori võla ja eelarve puudujäägi analüüsi (mis on määratletud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluses ning stabiilsuse ja majanduskasvu paktis), tuvastavad eelarve ja võla muutuse vahelisi seoseid ning on vastavuses mõnevõrra erinevate, ESA 95 alusel koostatud andmetega. Lisaks aitavad need andmed EKPl koostada euroala ja ELi koondnäitajaid, mis kajastavad asjakohaselt Euroopa Ühenduse eelarvesse tehtud makseid ja sealt laekunud summasid. Valitsussektori tegevus

mõjutab oluliselt majandusarengut. Seetõttu jälgib EKP ka valitsussektori tehingute kvartaliandmeid. Neid andmeid kogutakse kooskõlas ühenduse õigusaktidega.

1.5 EUROALA KONTOD INSTITUTSIOONILISTE SEKTORITE KOHTA

22. Rahaliidu kvartaalsete finantskontode koostamisel järgitakse ESA 95s kirjeldatud integreeritud lähenemisviisi. Kasutades euroala statistikat ja liikmesriikide finantskontode andmeid, koostab EKP kvartaalsed finantskontod euroala kohta, et täiendada rahapoliitilist analüüsi ja sellega seotud uuringuid.

Finantskontode väljaarendamine veel kestab. Lõpptulemuseks peaks olema kooskõlastatud süsteem, mille abil esitatakse andmeid institutsiooniliste sektorite vaheliste finantsühete kohta ja kvartaalseid läbilõikeid laenuühete tasumata summade kohta. See võimaldab põhjalikult analüüsida finantsinvesteeringuid ja rahastamist.

Kuna rahaliidu kvartaalsed finantskontod põhinevad rahvusvahelistel statistilise raamatupidamise standarditel, saab nende abil tagada ka statistikavaldkondade vahelist ja sisest kooskõlastatust. Alates 2007. aasta kevadest integreeritakse rahaliidu kvartaalsed finantskontod kvartaalsete mittefinantskontodega, mida koostavad ühiselt EKP ja komisjon, et anda terviklik ülevaade euroala institutsiooniliste sektorite tehingutest ja finantspositsioonidest. Euroala kvartalikontode andmed on euroala statistika nurgakiviks, ühendades statistika eri elemente. EKP peamine eesmärk statistikavaldkonnas on nende kontode väljaarendamine.

1.6 STATISTILISE TEABE VAHETAMINE

23. Hästi toimivad andmevahetussüsteemid parandavad statistika õigeaegsust ja kvaliteeti. EKPSi andmevahetussüsteem toimib tõrgeteta ja suures osas automaatselt. See kohandub hõlpsalt uute statistikandmetega ning uute andmete integreerimine on tõhus ja kooskõlaline.

24. EKPSi süsteemi aluseks on spetsiaalse telekommunikatsioonivõrgu ja ühise statistilise sõnumivormingu (üldine statistiline sõnum aegridade jaoks – GESMES/TS) kasutamine. Sama meetodit statistiliste andmete ja metaandmete (st teave andmetest) vahetamiseks kasutavad laialdaselt ka Euroopa Komisjon ja rahvusvahelised organisatsioonid. GESMES/TS (SDMX-EDI) ja SDMX-ML (mis kasutab täiendavalt interneti- ja muid kaasaegseid tehnoloogiasid) on sõnumid, mis põhinevad samal andmemudelil. Neid hallatakse ühiselt vastavalt Euroopa ja rahvusvaheliste organisatsioonide, kaasa arvatud EKP algatatud statistiliste andmete ja metaandmete vahetuse programmile (*Statistical Data and Metadata Exchange, SDMX*), et edendada ühiseid standardeid ja parimaid tavasid statistiliste andmete vahetamisel ja jagamisel.

25. EKP on avaldanud euroala andmeid oma kodulehel juba pikka aega. Hiljuti tehti kättesaadavaks ka mitmed liikmesriikide andmed. Seega ei pea kasutajad enam otsima vastavat teavet liikmesriikide keskpankade kodulehtedelt. Samad andmed koos kirjeldustega avaldatakse samaaegselt ka riikide keskpankade kodulehtedel vastava riigi keeles.

2 RAHALOOMEASUTUSTEGA SEOTUD STATISTIKA

2.1 SISSEJUHATUS

26. Rahaloomeasutuste sektorit hõlmav euroala statistikasüsteem koosneb kahest põhi-elementidest: statistilistel eesmärkidel koostatud rahaloomeasutuste loetelust ja ülevaatest statistilise teabe kohta, mida need rahaloomeasutused esitavad kord kuus ja kord kvartalis. Määrused sätestavad, milliseid andmeid peavad rahaloomeasutused riikide keskpankadele esitama. Suunis EKP/2003/2 (koos muudatustega) täpsustab, milliseid rahaloomeasutuste andmeid, millises vormis, milliste tähtaegadega jne peavad liikmesriikide keskpangad edastama EKPlle. Lisaks määratakse suunises kindlaks andmed, mida eurosüsteem peab oma tegevuse kohta

esitama ning muu seonduv teave, mida EKP vajab, kuid mida ei käsitleta määrustes.

27. Peamine statistikanõue on kord kuus esitatav euroala rahaloome-sektori konsolideeritud bilanss. Nende andmete saamise õiguslikuks aluseks on määrus EKP/2001/13 (koos muudatustega) rahaloome-sektori konsolideeritud bilansi kohta. Määrus hõlmab ka täiendavat teavet, et tuletada tehinguid, mida on vaja rahamassi kasvumäärade arvutamiseks. Rahaloomeasutuste bilanss on seega euroala rahaagregaatide ja vastaskirjete tehingupartnerite koostamise põhiallikaks. Need bilansid on ka krediidasutuste kohustuslike reservide arvutamise statistiliseks aluseks.

28. Hilisem määrus (EKP/2001/18, koos muudatustega) hõlmab krediidasutuste makstud ja saadud intressimäärasid ning teatud muid euroalal toimunud tehinguid kodumajapidamisega ja kaupu ning mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtetega.

2.2 MIS ON RAHALOOMEASUTUSED?

29. EKP koos liikmesriikide keskpankadega haldab statistilistel eesmärkidel rahaloomeasutuste loetelu vastavalt allpool esitatud liigituspõhimõtetele. Suunises EKP/2003/2 (koos muudatustega) sätestatud menetlused aitavad tagada, et rahaloomeasutuste loetelu on alati ajakohane, täpne, võimalikult ühtne ja statistiliste eesmärkide täitmiseks piisavalt stabiilne. Loetelu peab kajastama ka finantsuendusi, mis võivad mõjutada finantsinstrumentide omadusi ja ajendada finantsasutusi muutma oma tegevussuunitlust. Statistilistel eesmärkidel määratletud rahaloomeasutuste ja rahapoliitilistel eesmärkidel määratletud tehingupartnerite loetelud kattuvad, mistõttu rahaloomeasutuste loetelu on oluline nii operatsioonilisest kui ka statistilisest seisukohast.

30. Määruse EKP/2001/13 artikkel 2.1 määratleb rahaloomeasutused järgmiselt: „[Lisaks keskpankadele] hõlmavad rahaloomeasutused ühenduse õigusaktidega määratletud

krediidasutusi ning kõiki teisi residentidest finantsasutusi, mis võtavad üksustelt, välja arvatud rahaloomeasutused, vastu hoiuseid ja/või nende lähedasi asendajaid ning annavad (vähemalt majanduslikus mõttes) oma arvel ja nimel laenu ja/või investeerivad väärtpaberitesse.” Seega kuuluvad rahaloomeasutuste sektorisse lisaks keskpankadele veel kaks ulatuslikku residentist finantsvahendajate rühma. Need on ühenduse õiguses määratletud krediidasutused (panganduse koordineerimist käsitlevate direktiivide alusel) kui „ettevõtja, mis võtab üldsuselt vastu hoiuseid ja muid tagasimakstavaid rahalisi vahendeid, kaasa arvatud üldsusele pangavõlakirjade müügist saadav tulu, ning annab oma arvel ja nimel krediiti” ja muud rahaloomeasutuse määratlusele vastavad residentidest finantsasutused, kes väljastavad finantsinstrumente, mis on hoiuste lähedased asendajad.

31. See, kas finantsinstrumente peetakse hoiuste lähedasteks asendajateks, sõltub nende likviidsusest, mis omakorda hõlmab arveldatavust, konverteeritavust sularahaks või arveldushoiuseks, väärtuse püsivust ja mõnel juhul ka kaubeldavust. Ka väljalaskeage võib olla oluline. Need põhimõtted on esitatud määruse EKP/2001/13 I lisas.

32. Avatud investeerimisfondide osakutel puudub turg selle tavatähenduses. Investorid saavad siiski teavet osakute igapäevase noteeringu kohta ja võivad selle hinnaga rahalisi vahendeid välja võtta. Teatud investeerimisfondid, täpsemalt rahaturufondid, kuuluvad rahaloomeasutuste sektorisse, sest nende aktsiaid või osakuid peetakse likviidsuse seisukohalt hoiuste lähedasteks asendajateks. Rahaturufondid investeerivad peamiselt pangahoiustesse või lühiajalistesse lõpptähtjani hoitavatesse võlainstrumentidesse ja taotleavad rahaturuinstrumentidelt saadavate intressimääradega sarnast tootlust. Rahaturufondide määratlemise kriteeriumid on esitatud määruse EKP/2001/13 I lisas.

33. ESA 95s on rahaloomeasutusteks liigitatud finantsvahendajad jaotatud kahte allsektorisse:

keskpangad (sektor S.121 ESA 95s) ja muud rahaloomeasutused (S.122). 2005. aasta lõpus kuulusid euroala rahaloomeasutuste sektorisse EKP ja kaheteistkümne liikmesriigi keskpangad, 6248 krediidasutust, 1645 rahaturufondi ning neli muud institutsiooni. Kõik rahaloomeasutuste sektorisse kuuluvad institutsioonid ei ole kohustatud täitma kõiki statistikanõudeid. Eeldades, et kuised andmed hõlmavad vähemalt 95% kogu liikmesriikide rahaloomeasutuste bilansist, võivad liikmesriikide keskpangad vabastada väikesed rahaloomeasutused korrapärasest aruandlusest. Kõik krediidasutused peavad siiski esitama kord kvartalis teatud andmeid kohustuslike reservide kohta ja kõik rahaloomeasutused peavad esitama andmeid kord aastas 95% nõude täitmise kontrollimiseks ja üldkogumile laiendamise eesmärgil. Liikmesriikide keskpangad võivad soovi korral koguda rahaloomeasutuste intressimäärade andmeid valimi alusel kooskõlas määruses EKP/2001/18 sätestatud menetlusega.

2.3 KONSOLIDEERITUD KUUBILANS

34. Konsolideeritud bilansis esitatakse iga kuu piisavalt üksikasjalikud andmed rahaloomeasutuste tegevuse kohta, et anda EKPlle terviklik ülevaade euroala rahapoliitilisest arengust. Konsolideeritud bilansis on rahaloomeasutuste vahelised tehingud elimineeritud. Jaos 2.5 antakse ülevaade rahandusstatistikast, mida EKP nende andmete alusel koostab. Krediidasutuste esitatud kuiseid andmeid kasutatakse ka nende krediidasutuste reservibaasi arvutamiseks.

35. Rahapakkumine hõlmab ringluses olevaid pangatähti ja münte, rahaloomeasutuste muid rahalisi kohustusi (hoiused ja muud finantsinstrumendid, mis on hoiuste lähedased asendajad) ning keskvalitsuse asutuste, nagu postipanga ja riigikassa rahalisi kohustusi (EKP nõuded selliste asutuste suhtes on kirjeldatud suunise EKP/2003/2 VII lisas). Raha vastaskirjed koosnevad rahaloomeasutuste bilansi teistest analüütiliselt kasulikul viisil koondatud kirjetest. EKP koostab neid euroala koondnäitajaid nii perioodi lõpu seisudena kui ka tehingutena.

36. EKP vajab statistilist teavet instrumentide, tähtaegade, vääringute ja vastaskirjete kaupa. Kuna kohustuste ja varade suhtes kohaldatakse eri nõudeid, käsitletakse bilansi kaht poolt eraldi.

2.3.1 INSTRUMENTIDE JA TÄHTAEGADE KATEGOORIAD

a) Kohustused

37. Kord kuus kogutakse järgmisi jaotusi instrumentide järgi: ringluses olev raha, hoiused, kaasa arvatud ettemaksekaartide saldod, tagasiostulepingud (repotehingud), rahaturufondide aktsiad ja osakud, emiteeritud võlakirjad kaasa arvatud rahaturupaberid, kapital ja reservid ning ülejäänud kohustused. Suunise EKP/2003/2 kohaselt peavad liikmesriikide keskpangad kord kuue kuu jooksul esitama EKPlle kuised andmed elektroonilise raha kohustuste kohta. Kõik elektroonilise raha väljaandjad euroalal on krediidasutused. Hoiused jagunevad omakorda üleõhoiusteks, tähtajalisteks hoiusteks ja ette-teatamistähtajaga lõpetatavateks hoiusteks. Ülejäänud kohustused hõlmavad kohustustelt laekunud intressi (see on kõrvalekalle ESA 95st, mille kohaselt tuleks tekkepõhine intress kajastada vastava instrumendi kategoorias).

38. Liigitust lepingulise (mitte järelejäänud) tähtaja alusel võib kasutada instrumentide järgi liigitamise asemel juhul, kui eri turgudel kasutatavad finantsinstrumendid ei ole täielikult võrreldavad. Kuides statistikast jaotatakse instrumendid tähtajavahemike (või etteteatamistähtaegade) kaupa järgmiselt: tähtajaliste hoiuste puhul ühe- ja kaheaastane esialgne tähtaeg, etteteatamistähtajaga lõpetatavate hoiuste puhul kolmekuuline ning (vabatahtliku aruandluse alusel) kaheaastane etteteatamisaeg. Kuni kolmekuulisesse tähtajavahemikku kuuluvad ka mitteülekanavad arveldushoiused (nõudmiseni ja säästuhoiused). Repotehinguid, mis on tavaliselt väga lühiajalised instrumendid (kokku lepitud vähem kui kolmeks kuuks), ei jaotata tähtaegade järgi. Rahaloomeasutuste välja antud võlakirjad (kaasa arvatud rahaturupaberid) jaotatakse tähtaegade järgi ühe- ja kaheaastasteks. Rahaturufondide emiteeritud aktsiaid/osakuid ei jaotata täht-

aegade järgi, sest tähtaja mõiste ei ole nende puhul asjakohane.

b) Varad

39. Rahaloomeasutuste vara jaotatakse igakuiselt järgmiselt: sularaha, laenu, väärt-paberid, välja arvatud aktsiad ja kaasa arvatud rahaturupaberid, rahaturufondide aktsiad/osakud, aktsiad/osakud ning põhivara ja muu vara, mis hõlmab varadelt laekunud intressi. Lepingulise tähtaja alusel jaotatakse laenusid (kuni üks, üks kuni viis aastat ja üle viieaastased) ja rahaloomeasutuste omanduses olevaid võlakirju (kuni üks, üks kuni kaks aastat ja üle kaheaastased).

2.3.2 VÄÄRINGUD

40. Kõigil asjakohastel bilansikirjetel tuleb eraldi esitada summad eurodes ja muudes vääringutes. Kvartaliandmeid, mida esitatakse peamiste välisvaluutade lõikes, kasutatakse selleks, et kõrvaldada vahetuskursi muutuste mõju finantsvoogude andmetest.

2.3.3 VASTASPOOLED

41. Euroala vastaspooled on määratletud rahaloomeasutuste loetelus (kui need on rahaloomeasutused) või vastavalt EKP suunistele, mis on kooskõlas ESA 95ga. Mõlemal juhul eristatakse rahaloomeasutuste kuubilansis vastaspooli lähtuvalt sellest, kas need on sama liikmesriigi residentid kui andmeid esitav rahaloomeasutus või mitte. Rahaloomeasutuste (S.121 ja S.122 ESA 95s), keskvalitsuse (S.1311) ja euroalaväliste residentide rahalaadseid instrumente ei arvata EKP raharegaatide hulka. Need tuleb kindlaks määrata, et eraldada raha hoidva sektori valduses olevad summad. Kuna üksikud raha hoidvad sektorid pakuvad analüüsi seisukohalt suurt huvi, esitavad rahaloomeasutused igakuised andmed vastuvõetud hoiuste kohta, eristades valitsussektori, välja arvatud keskvalitsuse (S.1312, S.1313 ja S.1314) kohustused, kaupu ja mittefinantstee-nuseid pakkuvate ettevõtete (S.11) kohustused, muude finantsvahendajate (S.123 kaasa arvatud finantstugiteenuseid osutavad ettevõtted, S.124) kohustused, kindlustusseltside ja pensionifondide (S.125) kohustused ning

kodumajapidamiste (S.14 kaasa arvatud neid teenindavad kasumitaotluseta institutsioonid) kohustused. Rahaloomeasutuste väljastatud laenu jaotatakse valitsussektorile väljastata-vateks laenuks ja eespool nimetatud muudele sektoritele väljastatavateks laenuks. Kodu-majapidamistele antavad laenu jaotatakse täiendavalt tarbimis-, eluaseme- ja muudeks laenuks. Kord kuus esitatavate vastaskirjete üksikasjalik jaotus sektorite ja vajadusel tähtae-gade ning vääringute kaupa on sätestatud määruses EKP/2001/13. Üle kaheaastase tähtajaga hoiuste, üle kaheaastase etteteatamis-tähtajaga lõpetatavate hoiuste ja repotehingute puhul eristatakse kohustusliku reservi süsteemi jaoks täiendavalt kohustusi krediidasutuste, muude vastaspooleks olevate rahaloomeasutuste ja keskvalitsuse ees.

2.3.4 INSTRUMENTI- JA TÄHTAJAKATEGOORIAE RISTSEOSSED VÄÄRINGUTE JA VASTASPOOLTEGA

42. Euroala rahandusstatistika koostamiseks ja krediidasutuste reservibaasi arutamiseks tuleb iga kuu esitada teatud andmeid instrumentide, tähtaegade, vääringute ja vastaspoolte lõikes. Kõige üksikasjalikumaid andmeid vajatakse raha hoidva sektori vastaspoolte kohta. Posit-sioone, mille puhul vastaspooleks on muud rahaloomeasutused, määratletakse ainult juhul, kui see on vajalik rahaloomeasutuste vaheliste summade elimineerimiseks või reservibaaside arutamiseks. Reservibaaside arutamiseks tuleb samuti esitada andmed euroalaväliste residentide üle kaheaastaste tähtjaliste hoiuste, üle kaheaastase etteteatamisajaga lõpetatavate hoiuste ja repotehingute kohta. Maksebilansi jaoks tuleb mitteresidentide hoiuste andmed esitada üheaastase tähtaja lõikes.

2.3.5 TULETISINSTRUMENTID

43. Tuletisinstrument on finantsinstrument, mis on seotud teise finantsinstrumenti, indeksi või kaubaga ning võimaldab kaubelda teatud riskidega (näiteks muutused intressides, valuutavahetuskurssides, hindades või krediidi-liinides) finantsturgudel. ESA 95 kohaselt tuleb tuletisinstrumentide positsioonid kajastada, kui neil on turuväärtus või neid saab

turul tasaarvestada, st kui üks lepingupool võib lepingu tagasi pöörata, võttes üle teise, vastupidise mõjuga lepingu. Tuletisinstrumenti turuhind väljendab ühe osapoole nõude väärtust teise suhtes. Kui rahaloomeasutus on lepingu üheks osapooleks, kajastatakse seda väärtust tema bilansis. Pole oluline, kas nõue läheb üle teisele osapoolele lepingu kehtivusajal või kas selle turuväärtus on null, nagu see on vahetuslepingu alguses, mil muutuvat vaheltkasu kohandatakse pidevalt. Seega kajastatakse tuletisinstrumente rahaloomeasutuse bilansis brutosummana turuhindades, välja arvatud juhul, kui siseriiklike raamatupidamisnõuete kohaselt tuleb need kajastada bilansiväliselt. Tuletisinstrumentid kajastatakse kirjes „Muu vara”, kui neil on aruandva rahaloomeasutuse jaoks positiivne väärtus või kirjes „Muud kohustused”, kui neil on negatiivne väärtus. Üksikasjalikumaid andmeid ei esitata. Kui need kajastavad euroalaväliste residentide positsioone, kajastatakse neid ka maksebilansis ja rahvusvahelises investeerimispositsioonis (vt jagu 6).

44. Statistilistel eesmärkidel käsitletakse tuletisinstrumente lahus lepingu aluseks olevatest instrumentidest. Seetõttu ei kajasta rahaloomeasutuste bilansis kirjendatud tuletisinstrumentide positsioonid lepingu aluseks olevaid finantsinstrumente ega lepingu sõlmimise nominaalväärtust. EKP saab sellekohast teavet peamiselt Rahvusvaheliste Arvelduste Panga korrapärestest uuringutest tuletisinstrumentide üleilmse arengu kohta.

2.3.6 FINANTSVOOGUDE (VÕI TEHINGUTE) STATISTIKA KOOSTAMINE

45. Rahaloomeasutused esitavad andmed vastuvõetud hoiuste ja antud laenude kohta nimiväärtuses. See on määruses EKP/2004/21 (muudetud määrusega EKP/2001/13) sätestatud oluline nõue, ehkki seda ei tule kohaldada kõigi ostetud laenude puhul ega ka laenude puhul, mille rahaloomeasutus on alla hinnanud. Kui nimiväärtuses esitatud andmed on nomineeritud euros, ei ole vaja neid ümber hinnata. Muul juhul kajastavad bilansisaldode muutused ümberhindlusest ja ümberliigitusest tulenevat mõju ning

tehinguid. EKP püüab eraldada aruandekuul toimunud tehingud (vood), määrates kindlaks ja välistades ümberhindlusest ning -liigitusest tuleneva mõju. Lisaks arvutab ta rahaloomeasutuste bilansikirjete kasvumäärad, rahaagregaadid ja teatud tehingute vastaspooled. Seda on üksikasjalikumalt selgitatud EKP kuubülletääni euroala statistika osa tehnilistes märkustes. Kohandused vastavad kirjele „Muud [st välja arvatud tehinguid puudutavad] varade ja kohustuste muutused” ülemaailmses rahvamajanduse arvepidamise süsteemis 1993 (SNA 93) ja ESA 95s. Kasvumäärade koostamise aluseks olevad kohandatud vood vastavad SNA 93s ja ESA 95s määratletud mõistele „tehingud”. Määruses EKP/2001/13 võeti kasutusele uuendus, mis kohustas andmeesitajaid esitama teatud andmeid ümberhindlusest tulenevate muutuste kohta, mis võimaldas arvutada finantsvooge täpsemalt. Varem tugines EKP liikmesriikide keskpankade esitatud hinnangutele. Lisaks varade ja kohustuste perioodi lõpu andmetele esitatakse konsolideeritud bilansis kuised andmed ümberhindamiste ja teatud muude kohanduste, nagu laenude kustutamise kohta. Suunise EKP/2003/2 (lisa XII) kohaselt peavad liikmesriikide keskpangad esitama kõik olemasolevad andmed rahaloomeasutuste laenude väärtpäberistamise ja muul viisil kolmandatele osapooltele ülekandmise kohta.

2.3.7 ÕIGEAEKSUS

46. Liikmesriikide keskpangad esitavad EKPla iga euroala riigi rahaloomeasutuste kuu koondbilansi 15. tööpäeva lõpuks pärast aruandeku lõppu. Et sellest tähtajast kinni pidada, peavad liikmesriikide keskpangad saama andmeid andmeesitajatelt õigeaegselt. Euroala koondnäitajad, mis hõlmavad ka rahaloomeasutuste bilansil põhinevaid kuiseid andmeid rahaagregaatide kohta, esitatakse avalikkusele esmakordselt elektrooniliste kanalite kaudu 19. tööpäeval pärast aruandeku lõppu.

2.4 KVARTAALNE BILANSISTATISTIKA

47. Teatud andmed ei ole euroala rahaagregaatide arvutamisel olulised, kuid neid on vaja rahapoliitilise keskkonna arengu täpsemaks

analüüsimiseks või muudel statistilistel eesmärkidel nagu näiteks finantskontode koostamine. Neid eesmarke täidab kvartaalne bilansistatistika.

48. Kvartaliandmed esitatakse ainult koondbilansi peamiste kirjete kohta. EKP võib kvartaliandmete kogumisel lubada teatud paindlikkust juhul, kui kõrgemal koondtasandil nähtub üksikasjalise kirje ebaolulisus.

2.4.1 EUROALA LAENUD TÄHTAEGADE JA SEKTORITE KAUPA

49. Selleks, et jälgida kvartaalselt rahaloomeasutuste üldise laenuandmise (laenu ja väärtpaberid) tähtaegade struktuuri, jaotatakse üldvalitsusele, välja arvatud keskvalitsusele antavad laenu ühe- ja viieaastase lepingulise tähtajaga laenudeks ja nende asutuste emiteeritud väärtpaberid üheaastase lepingulise tähtajaga laenudeks. Mõlemad kategooriad on omavahel seotud valitsussektori, välja arvatud keskvalitsuse allsektorite jaotusega. Rahaloomeasutuste sektori väliste finantsvahendajate ning kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete emiteeritud võlakirjad jaotatakse allsektorite ja lepinguliste tähtaegade (üheaastased) järgi. Andmed rahaloomeasutuste aktsiate ja muude osakute kohta esitatakse kord kvartalis järgnevate allsektorite kaupa: kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvad ettevõtted (S.11), muud finantsvahendajad (S.123 kaasa arvatud finantstugiteenuseid osutavad ettevõtted, S.124) ning kindlustusseltsid ja pensionifondid (S.125). Lisaks esitavad rahaloomeasutused kord kvartalis täpsema jaotuse aruande keskvalitsusele väljastatud laenu ja keskvalitsuse emiteeritud võlakirjade kohta (kui statistikas ei eristata rahaloomeasutuste poolt keskvalitsusele väljastatud laenu üldvalitsusele antavatest laenudest).

2.4.2 EUROALA KVARTAALSED KOHUSTUSED SEKTORITE KAUPA

50. Valitsussektori, välja arvatud keskvalitsus, hoiused jaotatakse allsektorite kaupa (st osariigi/liidumaa valitsus, S.1312, kohalik omavalitsus, S.1313 ja sotsiaalkindlustusfondid, S.1314).

2.4.3 ELI LIIKMESRIIKIDE RESIDENTIDE POSITSIOONID RIIGITI

51. Rahaloomeasutused jaotavad vastuvõetud hoiuste, laenu ja väärtpaberite (välja arvatud aktsiad, rahaturufondide aktsiad/osakud ja muud osakud) kvartaliandmed vastaspoole riigi järgi (väärtpaberite puhul riigi järgi, mille resident väljaandja on). Hoiused, laenu ja võlakirjad jaotatakse täiendavalt selle järgi, kas nende vastaspool on rahaloomeasutus või mitte. Määrusega EKP/2003/10 muudeti määrust EKP/2001/13, et laiendada seda käsitlust kümnele uuele liikmesriigile, kui euroala rahaloomeasutused teevad nendega märkimisväärses mahus tehinguid.

2.4.4 JAOTUS VÄÄRINGUTE KAUPA

52. Selleks, et kohendada finantsvoogude statistika vahetuskursi muutustega, tuleb mõningaid rahaloomeasutuste positsioonide jaotusi liigitada üksikute väeringute kaupa. Peamised bilansikirjed jaotatakse kvartaalselt euroalaväliste liikmesriikide väeringute ja tähtsamate rahvusvaheliste väeringute (USA dollar, Jaapani jeen ja Šveitsi frank) kaupa. Määrusega EKP/2003/10 muudeti määrust EKP/2001/13, et hõlmata kümne uue liikmesriigi väeringud, kui euroala rahaloomeasutused teevad nendega märkimisväärses mahus tehinguid. Kuustatistika koostamisel kasutatakse väeringute jaotuse värskeimaid kvartaliandmeid.

2.4.5 EUROALAVÄLISTE VASTASPOOLTE POSITSIOONIDE JAOTUS SEKTORITE KAUPA

53. Euroalaväliste vastaspoolte (s.o teised ELi liikmesriigid ja ülejäänud maailm) positsioonide kajastamiseks kasutatakse piiratud sektorite jaotust, eristades vaid pankadega (või euroalaväliste ELi liikmesriikide rahaloomeasutustega) ja mittepankadega (valitsussektor ja muud sektorid) seotud positsioone. Juhul, kui ESA 95t ei rakendata, klassifitseeritakse sektorid SNA 93 kohaselt. Neid andmeid vajatakse peamiselt maksebilansi koostamiseks.

2.4.6 ÕIGEAEGSUS

54. Liikmesriikide keskpangad esitavad kvartali statistilised andmed EKPl 28. tööpäeva

tööaja lõpuks pärast aruandekvartali lõppu. Et sellest tähtajast kinni pidada, peavad liikmesriikide keskpangad saama andmeid andmeesitajatelt õigeaegselt. Andmed avaldatakse järgmises EKP kuubülletäänis.

2.4.7 KVARTAALSE TEHINGUSTATISTIKA KOOSTAMINE

55. Lisaks eespool nimetatud vääringujaotusele, esitatakse või avaldatakse kord kuus andmed tehingute tuletamiseks bilansisaldodest ja kasvumäärade arvutamiseks. Kui bilansikirjete üksikasjalikum jaotus esitatakse ainult kord kvartalis, kasutatakse finantsvoogude ja kasvumäärade arvutamiseks kohandusi, mis põhinevad agregeeritumatel kuuandmetel.

2.5 RAHAAGREGAADID JA VASTASKIRJED

56. EKP koostab rahaagregaatide ja vastaskirjete kuustatistika, kasutades rahaloomeasutuste bilansiandmeid ja täiendavat teavet, mida liikmesriikide keskpangad esitavad kooskõlas suunisega EKP/2003/2 (koos parandustega). See hõlmab ka välisvaluutat ja eurot puudutavaid kirjeid. Rahaagregaadid koosnevad rahaloomeasutuste ja mõnede valitsussektori asutuste teatud kohustustest euroala residentide suhtes, välja arvatud keskvalitsus ja rahaloomeasutused. Rahaagregaat M1 hõlmab ringluses olevat raha ja üleõhohiuseid, rahaagregaadi M2 moodustab agregaadi M1 ja kuni kaheaastaste tähtajaliste hoiuste ning kuni kolmekuise etteteatamisajaga lõpetatavate hoiuste summa ning rahaagregaadi M3 moodustavad M2, repotehingud (kui neid kajastatakse rahaloomeasutuste bilansis kohustustena), rahaturufondide aktsiad ja osakud ning võlakirjad, mis hõlmavad rahaloomeasutuste emiteeritud kuni kaheaastase tähtajaga rahaturupabereid. Tähtaja järgi liigitamisel võetakse aluseks lepinguline tähtaeg. Andmed hoiuste kohta esitatakse sektorite kaupa. Rahaagregaadi M3 vastaskirjeteks on rahaloomeasutuste konsolideeritud bilansi muud komponendid, mis on koondatud analüüsi hõlbustaval viisil. Peamised vastaskirjed on rahaloomeasutuste väljastatud laenud valitsussektorile ja muudele euroala residentidele ning rahaloomeasutuste netovälisvarad ja pikemaajalised (mitteraha-

lised) finantskohustused. Muudel võrdsetel tingimustel põhjustab väljastatud laenude ja välisvarade kasv rahaagregaadi M3 suurenemist ning mitterahaliste kohustuste kasv selle vähenemist. Nagu eespool mainitud, arvutab EKP rahaagregaatide kasvumäärad ja vastaskirjed kohandatud finantsvoogude, mitte bilansiliste jääkide alusel. See võimaldab arvestada ümberklassifitseerimisest ja ümberhindlustest tulenevat mõju. Peamiste rahaagregaatide näitajate arvestused on kättesaadavad alates 1980. aastast ja rahaloomeasutuste väljastatud laenude andmete arvestused alates 1983. aastast.

2.6 RAHALOOMEASUTUSTE INTRESSIMÄÄRAD

57. EKP rahapoliitika mõjutab euroala majandusagentide käitumist osaliselt läbi rahaloomeasutuste intressimäärade muutuste. Need muutused mõjutavad laenukuluseid ja intressi kandvate rahakomponentide tulusust ning seega ka raha hulka, mida inimesed soovivad hoiustada ning selle koosseisu. Arvestades rahaloomeasutuste tähtsust euroala finantsvahenduses, on pankade intressimääradel oluline mõju mittefinantssektorite sissetulekutele ja väljaminekutele. Võetavate ja antavate laenude intressimäärade erinevused võivad mõjutada ka finantsstabiilsust ja pangasektori struktuurilisi näitajaid.

58. Varem koostas EKP statistikat pankade makstud ja saadud intressimäärade kohta kümne hoiuse- ja laenukategorია lõikes, mida liikmesriikide keskpangad esitasid olemasolevatest siseriiklikest allikatest. Need andmed olid küll üldiselt võrreldavad, kuid ühtlustamata.

59. Nüüd sätestatakse määruses EKP/2001/18, et krediidasutused ja teatud muud rahaloomeasutused (välja arvatud keskpangad või rahaturufondid) peavad iga kuu esitama andmed makstud ja saadud intressimäärade kohta 45 instrumendikategorია kaupa, millest 31 puudutavad käivetelt ja 14 bilansilistelt jääkidelt arvutatud intressimäärasid. Ehkki bilansiliste jääkide kuuandmed on mõnevõrra inertsed, on need siiski olulised, sest käivetega seotud intressimäärad ei kajasta bilansiliste jääkide põhjal

arvutatud muutuva intressimääraga instrumentide intressimuutusi. Kõnealused andmed puudutavad eurodes nomineeritud tehinguid euroala residentsete kodumajapidamiste (S.14 kaasa arvatud kodumajapidamisi teenindavad kasumitootluseta institutsioonid, S.15 ESA 95s) ning kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtetega (S.11). Vajadusel esitatakse mõlema sektoriga tehtud tehingute intressimäärade andmed eraldi. Need instrumentide kategooriad on seotud rahaloomeasutuste bilansikirjetega ja seega selgelt määratletud.

60. Iga kategooria kohta esitavad krediidiasutused andmed kodumajapidamiste või kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtetega kokkulepitud intressimäärade kohta aastase protsendimäärana. Intressimäär peab hõlmama kõiki hoiustelt ja laenudelt tehtavaid intressimakseid, jättes välja muud tasud. Selleks, et jälgida tarbimislaenude ja kodumajapidamiste eluasemelaenude muid (mitte intressiga seotud) tasusid, kogutakse lisaks teavet aastase protsendimäärade kohta, mis on määratletud tarbimislaenu puudutavates ühenduse õigusaktides. Intressiga mitteseotud tasud on olulised nii rahvamajanduse arvepidamise kui ka pangaturul valitsevate tingimuste seisukohalt.

61. Bilansiandmeid kasutatakse bilansiliselt jäägilt arvutatud intressimäärade kaalumiseks. Käivetega seotud intressimäärad koondatakse, kasutades kaaluna käivete mahtu eesmärgi lõikes. Üleõhhoiuste, etteteatamistähtajaga lõpetatavate hoiuste ja arvelduskrediidi puhul loetakse laenu käibeks bilansilist jääki, mille intressimäärad võivad igal ajal muutuda. Bilansilise jäägi intressimääradeks võivad olla kuu lõpus makstud või tasutud intressimäärad. Teisel juhul saadakse need jagades kuu jooksul kogunenud intressihoiuste või laenude keskmise kuise jäägiga.

62. Kooskõlas määrusega EKP/2001/18 võivad liikmesriikide keskpangad koguda intressimäärade andmeid krediidiasutuste valimilt. Erinevalt rahaloomeasutuste bilansistatistikast ei saa keskpangad siin väikesi krediidiasutusi täielikult välja jätta, sest need võivad olla olulised teatud tegevusvaldkondades.

63. Nende andmete kogumise eesmärk on võimalikult ulatuslikult analüüsida rahaloomeasutuste bilansistatistikat, rahaagregate ja rahaloomeasutuste intressimäärasid, et valmistada kuu esimeseks nõukogu istungiks. Et vältida tarbetut survet andmeesitajatele ja liikmesriikide keskpankadele, peavad krediidiasutused määruse kohaselt esitama intressimäärade andmed keskpankadele nii, et keskpangad saaksid esitada siseriiklikud koondandmed EKPlle 19. tööpäeva lõpuks pärast aruandekuu lõppu. Andmed intressimäärade kohta avaldatakse pressiteates ligikaudu kuus nädalat pärast aruandekuu lõppu. Vastavalt määrusele EKP/2001/18 koostatud kuuandmed on kättesaadavad alates 2003. aasta algusest.

2.7 KAPITALI ADEKVAATSUSE NÄITAJAD JA STRUKTUURSED FINANTSNAITAJAD

64. Põhikirja artikli 3.3 kohaselt peab EKPS aitama kaasa finantsüsteemi stabiilsuse säilitamisele. Sellega seoses pakub EKPlle suurt huvi nii pangasektori kui ka kogu finantsvahendustegevuse struktuurne areng. Peamine andmete allikas rahandus- ja pangandusstatistika (rahaloomeasutuste bilansistatistika ja intressimäärade andmed). Kui võimalik, kasutatakse ka riiklike järelevalveasutuste esitatud järelevalvealaseid koondnäitajaid (konsolideeritud kasumiaruanne, maksejõulisuse andmed jne) koos EKP koostatud pankade laenutegevuse uuringu tulemustega, mis hõlmavad ka teavet laenuõuete kohta. Kuna finantsstabiilsust mõjutavad mitmed tegurid, võib kasu olla ka väärtpaberiturustatistikast, finantskontodest – eelkõige bilansiandmetest – maksebilansist ja üldisest majandusstatistikast. Kui liikmesriigi rahaloomeasutuste sektori kui terviku ja krediidiasutuste allsektori vahel on oluline erinevus, kogutakse kapitali adekvaatsuse hindamiseks üksikute krediidiasutuste teatud bilansiandmeid. Suunise EKP/2003/2 lisades V ja VI, mida on muudetud suunisega EKP/2005/4, käsitletakse kapitali adekvaatsuse analüüsiks vajalikke krediidiasutuste bilansiandmeid ja struktuurse arengu hindamiseks vajalikke aastaandmeid (koosneb kokku 29 aegreast, mis kõik ei puuduta rahaloomeasutusi).

65. EKP kasutab rahaloomeasutuste bilansiandmeid (eelkõige andmeid rahaloomeasutuste eurodes nomineeritud tehingutest euroalaväliste residentidega) ka euro rahvusvahelise rolli jälgimiseks Euro rahvusvahelist rolli puudutavat statistikat käsitletakse lähemalt jaos 8.

3 FINANTSVAHENDAJATEGA SEOTUD MUU STATISTIKA

66. Lisaks rahaloomeasutuste konsolideeritud bilansile ja sellest tulenevale statistikale on rahapoliitika jaoks väga oluline ka mitmesugune muu finantsvahendajatega seotud statistika.

3.1 MITTERAHALOOMELISED FINANTSVAHENDAJAD, VÄLJA ARVATUD KINDLUSTUSSELTSID JA PENSIONIFONDID

67. Muude (mitterahaloomealiste) finantsvahendajate allsektor koosneb finantsinstitutsioonidest, kes ei vasta rahaloomeasutuste määratlusele ja kes ei ole kindlustusseltsid ega pensionifondid ning kelle tegevus on põhiliselt seotud finantsvahendusega. ESA 95 kohaselt moodustavad nad allsektori S.123.

68. Nii muude finantsvahendajate kui ka rahaloomeasutuste andmeid vajatakse selleks, et saada terviklik ülevaade euroala finantsvahendusest. Vastasel juhul võib minna kaduma teave varade ja kohustuste üleminekust rahaloomeasutuste sektorilt muude finantsvahendajate sektorile. EKP peab jälgima muid finantsvahendajaid ka rahaloomeasutuste loetelu ajakohastamise eesmärgil. Vastavalt määruse EKP/2001/13 I lisa osa 1.1 märkustele võivad finantsuueendused mõjutada finantsinstrumentide olemust ja ajendada finantsasutusi muutma oma tegevussuunitlust ning välja andma instrumente, mis on hoiuste lähedased asendajad.

69. Praegu koostab EKP euroala koondnäitajaid kvartaliandmete põhjal, mida liikmesriikide keskpangad esitavad siseriiklikele allikatele tuginedes. Kuigi need andmed ei

pruugi alati olla kooskõlas kohaldatavate määratlustega, kehtestatakse suunise EKP/2003/2 XVIII lisas (muudetud suunisega EKP/2005/4) määratlused ja nõuded bilansile teatud instrumentide, tähtaegade, residentide ja sektorite lõikes. Suunise kohaselt on esmatähtsad investeerimisfondide andmed (välja arvatud rahaturufondid, mis kuuluvad rahaloomeasutuste sektorisse), sest need moodustavad bilansimahult suurima osa euroala muudest finantsvahendajatest, ning väärtpaperi- ja tuletisinstrumentide maaklerid ja laenuandmisega tegelevad finantsasutused. Viimase rühma puhul jaotatakse kodumajapidamistele väljastatud laenud edaspidi eluasemelaenudeks ja tarbimislaenudeks. Kuna rahaloomeasutuste kuustatistikas on see jaotus juba tehtud, võimaldab üksikasjalikum teave muude finantsvahendajate tegevusest anda terviklikuma hinnangu eluasemelaenude kohta euroalal. EKP avaldab juba euroala investeerimisfondide (välja arvatud rahaturufondid) koondbilansi kvartaliandmeid, milles varad on jaotatud fondi liigi (nt aktsiafondid, võlakirjafondid, sega- ja kinnisvarafondid) ja avatuse järgi, st kas fondid on avatud üldsusele või ainult teatud investoriitele. Koostamisel on EKP määras muude finantsvahendajatega seotud statistika kohta.

3.2 KINDLUSTUSSELTSID JA PENSIONIFONDID

70. Erinevalt eespool kirjeldatud rahaloomeasutustest ja muudest finantsvahendajatest, ei kuulu kindlustusseltsid ja pensionifondid (S.125 ESA 95s) nõukogu määruse (EÜ) nr 2533/98 artiklis 2 loetletud vaadeldava üldkogumi hulka, kellelt EKP võib nõuda andmete esitamist. Kuna kõnealustel asutustel on euroala finantstegevuses oluline osa, esitavad liikmesriikide keskpangad EKPlle siiski siseriiklike allikate alusel kvartaliandmed nende asutuste peamiste finantsvarade ja -kohustuste kohta kooskõlas suunisega EKP/2002/7. Seda suunist käsitletakse lähemalt jaos 11 euroala kontode kohta institutsiooniliste sektorite kaupa.

4 INTRESSIMÄÄRADE STATISTIKA (VÄLJA ARVATUD RAHALOOMEASUTUSTE INTRESSIMÄÄRAD)

71. Et jälgida, kuidas EKP intressimäärad ja nende muutused mõjutavad majandust, on lisaks rahaloomeasutuste makstud ja saadud intressimäärade (vt jagu 2.6) andmetele vaja teavet ka muude finantsinstrumentide intressimäärade kohta. Pikaajaliste valitsuse võlakirjade intressimäärad või tulusus on üks lähenemiskriteeriume, et hinnata liikmesriikide valmisolekut võtta kasutusele euro kooskõlas Euroopa Liidu lepinguga. Ehkki lähenemisega seotud statistika esitamine on komisjoni ülesanne (vastavalt lähenemiskriteeriume puudutava protokollil artiklile 5), aitasid ERI ja EKP komisjonil valida võrreldavaid pikaajalisi intressimäärasid. Neid andmeid kogub ja koostab EKP.

72. Jättes kõrvale eespool kirjeldatud rahaloomeasutuste intressimäärad, võib intressimäärad jagada kahte kategooriasse: EKP nõukogu kehtestatud intressimäärad (määrad, mida eurosüsteem saab või maksab turuoperatsioonides) ja rahaturuintressimäärad ning muudelt kaubeldavatelt väärtpaberitelt saadavad intressimäärad.

73. Esimesse kategooriasse kuuluvad intressimäärad, mida eurosüsteem maksab vastaspoolte käsutuses olevalt üleõhoiustamisvõimaluselt ja intressimäärad, mida eurosüsteem saab põhilistelt refinantseerimisoperatsioonidelt ning laenamise püsivõimaluse kasutatjalt.

74. Teise kategooriasse kuuluvad mitmed rahaturuintressimäärad ja kaubeldavate väärtpaberite tulusus. Euroala rahaturud on tihedalt lõimunud ja kasutavad suurel määral standardseid finantsinstrumente. EKP kogub intressimääraandmeid väga sageli, peamiselt elektrooniliste kanalite kaudu. Need andmed ja andmed pikemaajaliste kaubeldavate väärtpaberite tulususe kohta on samuti kättesaadavad turgude allikatest. EKP arendab täiustatud andmebaasi, et säilitada nimetatud teave ja parandada selle kasutatavust.

5 VÄÄRTPABERISTATISTIKA (KAASA ARVATUD AKTSIAD)

75. Andmed väärtpaberite kohta on rahapoliitilise ja finantsanalüüsi oluline osa mitmel põhjusel. Laenuvõtjaile on emiteeritud väärtpaberid pankadepoolse rahastamise asemel alternatiivseks rahastamisvõimaluseks. Finantsvarade omanike jaoks võivad pangahoiused, pankade väljastatud vabalt kaubeldavad instrumentid (maksimaalselt kaheks aastaks väljastatud instrumentid sisalduvad ka rahaagregaadis M3) ja muud väärtpaberid pankadepoolset rahastamist osaliselt asendada. Seega täiendab väärtpaberistatistika rahapoliitilisi ja finantsandmeid. Aja jooksul võivad nihked pangasüsteemi ja väärtpaberiturgude pakutava rahastamise vahel mõjutada rahapoliitika ülekandemehhanismi. Emiteeritud väärtpaberite bilansiliste jääkide andmed kajastavad kapitalituru sügavust ning euroalaväliste residentide eurodes emiteeritud väärtpaberid näitavad euro rahvusvahelist rolli. Olulised on ka finantsstabiilsuse kaalutlused.

76. EKP avaldab väärtpaberite kuustatistikat, mis ei hõlma aktsiaid (võlakirju) ega noteeritud aktsiaid. Võlakirjastatistika hõlmab eurodes nomineeritud väärtpabereid, olenemata väljaandjast ja euroala residentide nii eurodes kui ka muudes vääringutes nomineeritud väärtpabereid. Pikaajalised väärtpaberid jaotatakse fikseeritud ja muutuva intressimääraga väärtpaberiteks. Vanemate väärtpaberite puhul hõlmab euro ka eküüdes või euroala liikmesriikide varasemates vääringutes nomineeritud instrumente. Mõlemal juhul esitatakse kuu lõpu bilansilised jäägid, emissiooni brutoväärtus, väljaostmine ja emissiooni puhaväärtus koos esialgse üheaastase (erandkorras kaheaastase) tähtaja järgi. Euroala residentide emiteeritud võlakirjad jaotatakse lisaks veel emiteeriva sektori (st rahaloomeasutused, muud finantsvahendajad ning kindlustusseltsid ja pensionifondid, kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvad ettevõtted, keskvalitsus ning muu valitsussektor) järgi. Euroala residentide emiteeritud noteeritud aktsiate andmetes eristatakse bilansilisi jääke, brutoväärtusi ja väljaostmisi

ning neis järgitakse võlakirjadele sarnast sektorite jaotust (kui see on asjakohane).

77. Noteeritud aktsiate jäägid ja nendega sooritatud tehingud esitatakse turuväärtuse järgi, kuid (erinevalt ESA 95 sätetest) võlakirjade andmed esitatakse nimiväärtuse järgi. Suure diskontomääraga ja nullkuponiga võlakirjad hinnatakse emiteerimisel efektiivse makstud summa järgi ning tähtaja lõppedes nimiväärtuse järgi. Vahepeal hinnatakse neid valemi järgi, mis võimaldab arvestada kogunenud intressi. Välisvaluutas instrumendid hinnatakse kehtiva vahetuskursi järgi. Bilansiliste jääkide muutused kajastavad puhasväärtust, ümberhindlusest tulenevaid muutusi ja ümberliigitusi ning muid muutusi, mis ei tulene tehingutest. Sarnaselt rahandusstatistikale arvutab EKP ka väärtpaberiturgude kasvumäärasid tehinguidandmete alusel, jättes välja ümberhindlusest ja -liigitusest tuleneva mõju. Kui aga väärtpaberitehingu (näiteks seoses ülevõtmise või ühinemisega) sooritamine toimub pikema aja jooksul kui kuu, esitatakse andmed tavapäraselt kogu tehingu kohta sellel kuul, mil tehing lõpetati.

78. Ehkki nõukogu määruse (EÜ) nr 2533/98 artikli 2 kohaselt arvatakse väärtpaberiemendid EKP statistika vaadeldava üldkogumi hulka, ei nõua EKP neilt andmete esitamist kooskõlas EKP õigusaktidega. Selle asemel esitavad liikmesriikide keskpangad EKPlle andmed residentide emiteeritud võlakirjade ja noteeritud aktsiate kohta kooskõlas suunise EKP/2003/2 XIX lisaga (koos parandustega) viie nädala jooksul pärast aruandekuu lõppu. Euroala koondnäitajad avaldatakse elektrooniliste kanalite kaudu umbes seitse nädalat pärast aruandekuu lõppu. Rahvusvaheliste Arvelduste Pank esitab andmed euroalaväliste residentide emiteeritud eurodes nomineeritud võlakirjade kohta. Mõningad andmed väärtpaberite kohta institutsiooniliste sektorite kaupa saavad kätesaadavaks suunises EKP/2005/13.

79. Kuna portfelliinvesteeringute ja väärtpaberitega seotud statistika äratub palju tähelepanu ning on olulise tähtsusega mõne muu statistika-valdkonna jaoks (nt euroala finantskontod),

töötasid EKP ja liikmesriikide keskpangad hiljuti välja tervikliku väärtpaberite keskandmebaasi (CSDB). CSDB saab andmeid mitmetelt institutsioonidelt ja ettevõtlust puudutavate andmete esitajatelt. Andmebaasil saab olema keskne osa emiteeritud väärtpaberite ja portfelliinvesteeringute statistika tootmisel ning muu statistika, sealhulgas väärtpaberistatistika koostamisel. Seda saab kasutada ka mitmetel analüütilistel ja tehingulistel eesmärkidel. EKP ja liikmesriikide keskpankade koostatud kasutusjuhendis sätestatakse menetlused andmete kvaliteedi kaitsmiseks. Neid menetlusi kajastatakse ka peagi vastuvõetavas EKP uues suunises. EKP jätkab väärtpaberiarveldussüsteemidega seotud statistika arendamist. Viimaste aastate jooksul on sellest valdkonnast peamiselt avaldatud vaid tehingutega seotud teavet, mis on ilmunud järjestikuste trükistena (*Payment and securities settlement systems in the European Union*, vt punkt 117).

6 MAKSEBILANSI JA RAHVUSVAHELISE INVESTEERIMISPOSITSIOONI STATISTIKA

6.1 SISSEJUHATUS

80. Euroala maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni koostamiseks ning rahapoliitika elluviimise ja välisvaluutatehingute toetamiseks kogub EKP kuu-, kvartali- ja aastaandmeid. EKP ei kasuta euroalasiseste piiriüleste tehingute andmeid, välja arvatud andmed portfelliinvesteeringute ja neilt saadud tulu kohta. Kvartaalne maksebilansistatistika ja aasta lõpu seisuga esitatud rahvusvaheline investeerimispositsioon hõlmavad euroalaväliste vastaspoolte geograafilist jaotust. EKP koostab ka üksikasjalikku statistikat eurosüsteemi rahvusvaheliste reservide ja välisvaluuta likviidsuse kohta RVFi ja Rahvusvaheliste Arvelduste Panga ühise esitusvormi kohaselt, arvutab iga päev euro nominaalsed efektiivsed vahetuskursid, iga kuu ja iga kvartal aga euro reaalsed efektiivsed vahetuskursid.

81. Ehkki vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 2533/98 artiklile 2 kuuluvad euroala residen-

tidest üksused, kellel on piiriüleseid positsioone või kes sooritavad piiriüleseid tehinguid, EKP soovituslikku aruandlusega hõlmatavasse üldkogumisse, ei ole EKP selle kohta vastu võtnud eraldi määrust. Erinevalt rahandus- ja pangandusstatistikast, kus andmeesitajateks on suhteliselt väike arv finantsasutusi, hõlmab maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni statistika kõiki euroala residentidest majandusagente, kellel on piiriüleseid positsioone või kes sooritavad piiriüleseid tehinguid. Kui rahaloomeasutuste andmete esitamine on euroalal peaaegu ühtlustatud, siis maksebilansi andmete kogumise süsteem on suhteliselt ühtlustamata ja ei hõlma kontrollimenetlusi ega sanktsioone. Siseriiklikul tasandil koostatakse maksebilansistatistika erinevate tasemete õigusaktidele tuginedes. Lisaks kogub Euroopa tasandil neid andmeid ka Eurostat. See aga muudab EKP jaoks veelgi keerukamaks otseselt andmeesitajatele suunatud õigusakti väljaandmise. Selle asemel on EKP andnud välja euroala riikide keskpankadele mõeldud suunised, milles sätestatakse, millised andmed peavad keskpangad EKPlle edastama ning milliseid nõudeid peavad nad seejuures järgima. Keskpangad otsustavad oma äranägemise järgi, kuidas nad andmeesitajalt andmeid koguvad. Selle kohta kehtib suunis EKP/2004/15. Kuna mõnes liikmesriigis ei vastuta keskpank maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni statistika kogumise eest, on EKP vastavatele asutustele välja andnud soovitusel (praegu kehtib soovitus EKP/2004/16), mis on sisuliselt samad mis suunistes. Soovitus ei ole õiguslikult siduv.

82. Maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni ülesehitus ning koostamispehõimõtted on sätestatud suunistes EKP/2004/15. EKP nõuded vastavad võimalikult suures osas RVFi maksebilansi käsiraamatus (viies väljaanne) sätestatud standarditele, mis on kooskõlas SNA 93 ja ESA 95ga. EKP on teinud siiski mõningaid täiendavaid ühtlustamissetpanekuid (nt rahaloomeasutuse määratluse järjepidev kasutamine) seoses maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni statistika ning Euroopa Liidu ja euroala

koondnäitajatega. Põhimõtteliselt vastavad euroala maksebilanss ja rahvusvaheline investeerimispositsioon euroala residentide tehingutele ja positsioonidele euroalaväliste residentidega (st ülejäänud maailmaga) euroala finantskontodes. Praktikas ei sobi maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni esitusviis, kus rõhutatakse pigem funktsionaalseid kategooriaid (otse- ja portfelliinvesteeringud jne) kui residentidest vastaskirjeid, täielikult kokku euroala rahvamajanduse arvepidamise kontodega institutsiooniliste sektorite kaupa. Mõningaid erinevusi on ka varade ja kohustuste hindamise ning hõlmatuse osas. EKPl on tulnud nende küsimustega tegeleda euroala maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni kaasmisel euroala rahvamajanduse arvepidamise kontodesse.

6.2 MAKSEBILANSI KUUSTATISTIKA

6.2.1 JAOTUS INSTRUMENTIDE JA SEKTORITE KAUPA

83. Kuise maksebilansi eesmärk on võimaldada kasutajatel jälgida välisvooge, mis mõjutavad euroala finantskeskkonda ja vahetuskurssi. Seepärast vajab EKP kuise maksebilansistatistika tarvis üldandmeid jooksev- ja kapitalikonto tehinguliikide kohta, välja arvatud investeerimistulu vood, mis jaotatakse otse-, portfelli- ja muudeks investeeringuteks. Üksikasjalikumaid andmeid vajatakse finantskonto kohta, kus võib esineda ulatuslikke ja muutuvaid voogusid, mis mõjutavad euroala rahandustingimusi. Sissetulevad ja väljaminevad otseinvesteeringud jaotatakse aktsiakapitaliks, reinvesteeringut tuluks ja muuks kapitaliks (peamiselt ettevõtete vahelised laenud). Lisaks eristatakse rahaloomeasutusi (välja arvatud keskpangad) ja teisi euroala sektoreid. Portfelliinvesteeringute puhul eristatakse rahandusasutusi, muid rahaloomeasutusi ja mitterahaloomeasutusi ning eraldi kajastatakse ka aktsiad ja võlakirjad (mis on omakorda jaotatud). Tuletisinstrumentid (hõlmavad ainult euroala residentide ja mitte-residentide vahelisi lepinguid) koostatakse ainult netopõhiselt, nagu ka koondnäitaja kõigi

piiriüleste positsioonide kohta, mille osapoolteks on euroala residendid. Muude investeeringute, peamiselt rahaloomeasutuste väliste finantstehingute (välja arvatud otse- ja portfelliinvesteeringud) kohta vajatakse aga üsna üksikasjalikku teavet. See kategooria jaotatakse majandussektori järgi rahandusasutusteks, muudeks rahaloomeasutusteks (tähtajaline jaotus), valitsus- ja muudeks (euroala) sektoriteks. Viimased kaks sektorit esitatakse instrumentide kaupa, eristades euroalavälistes pankades hoitavaid vääringuid ja hoiuseid. Kuine maksebilans sisaldab ka andmeid reservvara kohta.

6.2.2 PORTFELLIINVESTEERINGUTE KOHUSTUSTE ESITAMISVIIS

84. Portfelliinvesteeringute kohustusi (muutused euroala residentide emiteeritud ja väljaspool euroala asuvates väärtpaberites) puudutavate andmete esitamine on praktikas keeruline, sest kaubeldavate instrumentide omanikke ei ole sageli võimalik kindlaks teha. Seega koostatakse maksebilansi finantskonto portfellikohustusi kaudselt, st muutus euroala residentide emiteeritud ja väljaspool euroala asuvates väärtpaberites (investeeringukohustuste netovoog) arvutatakse nende bilansilise väärtuse kogusumma (või nendega seotud ümberhindluste) ja euroala (ükskõik, millise liikmesriigi) residentidele kuuluva kajastatud osa (või nendega seotud ümberhindluste) vahena. Andmeid emitendi sektori kaupa jaotatud hoiuste kohta euroalal hakatakse avaldama 2006. aasta keskel. See võimaldab arvutada euroala kohustusi sektorite kaupa. Kõnealuste kirjetega seotud tuluvood kajastatakse jooksevkontos ning investeerimiskohustuste jääk investeerimispositsioonis samadel alustel. Punktis 79 nimetatud väärtpaberite keskandmebaas peaks portfelliinvesteeringute statistika kvaliteeti oluliselt parandama. Andmebaasis sisalduv terviklik teave üksikute väärtpaberite kohta võimaldab rakendada uut lähenemisviisi maksebilansi (ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni) portfelliinvesteeringute konto koostamisel. Alates 2008. aastast kavatakse eurosüsteemis alustada andmete kogumist väärtpaberitehingute

ja -positsioonide kohta üksikute väärtpaberite kaupa eraldi (mitte koondandmetena), mis muudab portfelliinvesteeringute konto liigituse ja hindamise täpsemaks. Eurosüsteemi liikmesriikide keskpangad lõpetavad samal ajal investeerimispositsiooni seisude arvestamise akumulunud tehingute alusel, võttes kasutusele tegelikud, väärtpaberite keskandmebaasis sisalduva teabe alusel arvutatud kvartaalsed jäägid.

6.2.3 MAKSEBILANSI MONETAARNE ESITUS

85. Maksebilansi kuustatistika on ühendatud euroala laia rahaagregaadi M3 väliste vastaskirjetega, et tõhustada selle kasutamist rahapoliitilises analüüsis. Kuna maksebilansi kontod tervikuna ja rahaloomeasutuste koondbilans peavad olema tasakaalus, peavad rahaloomeasutuste sektori (ja eurosüsteemi) välistehingud kajastama euroala muude sektorite välistehinguid (kaasa arvatud vead ja täpsustused maksebilansis). Viimased peavad omakorda olema võrdsed rahandusstatistika kindlate vastaskirjetega. Selleks, et koondada kõik rahaloomeasutuste välistehingud, tuleb maksebilansistatistikat tegelikkuses mõningal määral ümber korraldada, sest erinevatest allikatest pärit andmete osas ei ole veel saavutatud täit vastavust. Seejärel on võimalik analüüsida euroala mitterahaloomeasutuste välistehingute (jooksev-, kapitali- ja finantskontodes) osa rahaloomeasutuste sektori netovälispositsiooni kogumuutuses. Monetaarses esituses tuleb eristada otseinvesteeringute ja portfelliinvesteeringute kontod, et kõrvaldada rahaloomeasutuste tehingud.

6.2.4 AJAKAVA JA KÄTTESAADAVUS

86. Maksebilansi kuustatistika tuleb esitada EKPl 30. tööpäevaks pärast aruandekuu lõppu ja see avaldatakse elektrooniliste kanalite kaudu seitsme kuni kaheksa nädala jooksul pärast aruandekuu lõppu. Kuuandmed on kättesaadavad alates 1997. aasta jaanuarist.

87. Arvestades maksebilansi kuustatistika esitamise tähtaega, selle agregeeritud esitamise viisi ja kasulikkust rahapoliitika jaoks, võib äärmise vajaduse korral kalduda kõrvale rahvus-

vahelistest suunistest. Kuustatistikas ei pea esitama andmeid, mis on kogutud majandustehtingute (kaasa arvatud tekkepõhine intress) alusel, kuustatistika võivad liikmesriigid koostada ka arvelduste rahavoogude põhjal. Tähtjast kinnipidamise eesmärgil aktsepteeritakse ka hinnangutel põhinevaid või esialgseid andmeid. Mõned kirjed, nt reinvesteeringutulu, peaksidki tuginema hinnangutel. Kuustatistika vaadatakse läbi iga kvartal täielikult rahvusvaheliste standarditele vastavate terviklike kvartaliandmete alusel. Seega ei pruugi värskemad kuuandmed olla täielikult kooskõlas esialgu avaldatud näitajatega.

6.3 MAKSEBILANSI KVARTALISTATISTIKA

6.3.1 SUURENENUD DETAILSUS JA INTRESSIDE TEKKEPÕHINE ARVESTUS

88. Maksebilansi kvartalstatistika sisaldab üksikasjalikumalt teavet kui kuustatistika ning võimaldab seega välistehinguid põhjalikumalt analüüsida. Jooksevkonto sisaldab täpsemaid andmeid investeerimistulu kohta ja finantskontos esitatakse üksikasjalikumaid andmeid instrumentide ja sektorite kohta.

89. Kooskõlas SNA 93ga soovib RVFi maksebilansi käsiraamat (viies väljaanne) esitada intressiandmed tekkepõhiselt. See soovitus kehtib jooksevkonto (investeerimistulu) kohta, mis omakorda mõjutab finantskontot. Suunises EKP/2004/15 sätestatakse, et investeerimistulu kajastatakse tekkepõhiselt vaid kvartaalselt.

6.3.2 GEOGRAAFILINE JAOTUS

90. Selleks, et esitada üksikasjalikumaid andmeid instrumentide kohta ja järgida rahvusvahelisi statistikastandardeid, lisatakse kvartaalsele maksebilansile euroala residentide välistehingute geograafiline jaotus riikide, piirkondade ja vastaskirjete kategooriate kaupa. Geograafiline jaotus hõlmab eraldi Taanit, Rootsit ja Ühendkuningriiki, ühe rühmana teisi euroalaväliseid liikmesriike, ELi institutsioone ja muid asutusi ning väljaspool Euroopa Liitu eraldi Ameerika Ühendriike, Jaapanit, Šveitsi

ja Kanadat, maksuvabu piirkondi, rahvusvahelisi organisatsioone ja ühe rühmana kõiki teisi riike. Kui EKPD käsitletakse statistilistel eesmärkidel euroala residentist rahaloomeasutusena, siis ELi institutsioone (nt komisjon) ja muid asutusi (nt Euroopa Investeeringuspank) käsitletakse euroalavälise residentidena hoolimata nende füüsilisest asukohast. Nõuetekohased jaotused ja ELi institutsioonide, maksuvabade piirkondade ning rahvusvaheliste organisatsioonide loetelud on esitatud suunise EKP/2004/15 II lisas. Instrumentide ja sektorite detailsus, millele geograafilist jaotust rakendatakse, ei ole nii üksikasjalik kui täielik kvartaalne maksebilansistatistika ja sarnaneb enam kuisele maksebilansile. Sealt puudub aga portfelliinvesteeringute geograafiline jaotus, sest andmete koostamise meetod seda ei võimalda, ning tuletisinstrumentide ja reservvarade jaotus.

6.3.3 AJAKAVA JA KÄTTESAADAVUS

91. Üksikasjalik maksebilansi kvartalstatistika ja geograafilised jaotused tuleb esitada EKPl kolme kuu jooksul pärast aruandekvartali lõppu. Euroala koondnäitajad avaldatakse pressiteates neli kuud pärast aruandekvartali lõppu. Täielikud kvartaliandmed on kättesaadavad alates 1997. aasta algusest. Jooksevkonto kvartali-hinnangud riikide kohta, mis praegu moodustavad euroala, on kättesaadavad alates 1980. aastast ja kvartaalne geograafiline jaotus 2003. aasta algusest.

6.4 RAHVUSVAHELINE INVESTEERIMISPOSITSIOON

92. EKP koostab kogu euroala rahvusvahelise investeerimispositsiooni iga kvartali lõpus (hiljutine uuendus) ja avaldab selle koos üksikasjaliku kvartaalse maksebilansiga neli kuud pärast aruandekvartali lõppu. Põhjalikum statistika avaldatakse iga aasta lõpus. Need euroala välisvarade ja -kohustuste aruanded kajastavad euroala välise finantspositsiooni struktuuri ja täiendavad maksebilansandmeid rahapoliitilise ja valuutavahetusturu analüüsi jaoks. Korrapäraste positsiooniandmete abil saab ühtlasi kontrollida maksebilansi voogude

usaldusväärst. Kvartaliandmete väljatöötamisel peeti osaliselt silmas ka nende liitmist euroala institutsiooniliste sektorite kontodega.

6.4.1 JAOTUS INSTRUMENTIDE KAUPA JA GEOGRAAFILISES LÕIKES

93. Nõutav kvartaalne jaotus on väga sarnane kvartaalse maksebilansi finantskonto jaotusele, ehkki tuletisinstrumentide puhul esitatakse varade ja kohustuste positsioon eraldi. Ka aastane rahvusvaheline investeerimispositsioon on sarnane, kuid siin esitatakse üksikasjalikumad andmed otseinvesteeringute kohta, kusjuures börsil noteeritud ettevõtete aktsiad esitatakse nii raamatupidamisliku kui ka turuväärtuse järgi (soovituslik hindamismeetod rahvusvahelise investeerimispositsiooni puhul). Praktilistel kaalutlustel kajastatakse börsil noteerimata ettevõtete otseinvesteeringud ainult raamatupidamisliku väärtuse põhjal, ehkki põhimõtteliselt peaks välismaiste tütar(sidus)ettevõtjate kontodel kajastama reinvesteeritud tulu. Lisaks aastasele rahvusvahelisele investeerimispositsioonile esitatakse ka euroala välisvarade ja -kohustuste geograafilise jaotus, mis kajastab esimesega (ja samuti kvartaalsega) võrreldes mõnevõrra vähem instrumente ja sektoreid, kuid esitab põhimõtteliselt sama vastaspoolte jaotuse kui kvartaalne maksebilanss. Nagu maksebilanss, nii ei ole ka rahvusvahelises investeerimispositsioonis esitatud tuletisinstrumentide ja reservvarade geograafilist jaotust. Portfelliinvesteeringute kohustuste geograafilist jaotust ei saa arvutada EKP käsutuses oleva teabe alusel. EKP kasutab selleks RVFi *Coordinated Portfolio Investment Survey* ja sellega seotud küsitluste tulemustes esitatud andmeid, mis avaldatakse aga hiljem kui EKP aastane rahvusvaheline investeerimispositsioon.

94. Euroala rahvusvaheline investeerimispositsioon põhineb RVFi maksebilansi käsiraamatus (viies väljaanne) määratletud rahvusvahelise investeerimispositsiooni standardkomponentidel. Küsitlused ja määratlused on kooskõlas maksebilansi meetodikaga. Punktis 84 kirjeldatakse peagi kasutusele võetavat täiendatud meetodit portfelliinvesteeringute konto koosta-

miseks, mis hõlmab ka täielikku kvartaalset positsiooni.

6.4.2 AJAKAVA JA KÄTTESAADAVUS

95. Rahvusvahelise investeerimispositsiooni kvartaliandmed on EKPlle kättesaadavad kolm kuud pärast aruandekvartali lõppu (sama ajakava nagu kvartaalse maksebilansi puhul). Aastase rahvusvahelise investeerimispositsiooni andmed koos geograafilise jaotusega on kättesaadavad üheksa kuud pärast aruandeaasta lõppu. Euroala aastane rahvusvaheline investeerimispositsioon on kättesaadav alates 1997. aastast. 1997. ja 1998. aasta andmed on siiski ainult netopõhised (st andmed on esitatud iga kategooria netovarade ja -kohustuste kohta, mitte varade ja kohustuste bilansiliste jääkide kohta eraldi), sest liikmesriikidel ei olnud võimalik eristada välisvarades ja -kohustustes euroalasisesest piiriüleseid positsioone teiste riikidega seotud positsioonidest. Aasta lõpu positsiooni geograafiline jaotus on kättesaadav alates 2002. aastast.

7 EUROSÜSTEEMI RAHVUSVAHELISED RESERVID

7.1 RESERVVARA KAJASTAMINE MAKSEBILANSIS JA RAHVUSVAHELISES INVESTEERIMISPOSITSIOONIS

96. Euroala reservvara moodustavad määratluse kohaselt kõrge likviidsusega ja krediitdivõimelised EKP ja eurosüsteemi liikmesriikide keskpankade nõuded euroalaväliste residentide suhtes, mis on nomineeritud muus vääringus kui euro. Lisaks välisvaluuta nõuetele kuuluvad reservvarade hulka kuld, RVFi arveldusühikud (SDRid) ja reservi positsioonid RVFis. Reservvarade koostamisel ei tehta tasaarveldusi reservidega seotud kohustustes, välja arvatud väikesemahuliste tuletisinstrumentide osas, mida kajastatakse netopõhiselt.

97. Tehingutest tulenevaid muutusi reservvarades (st välja arvatud hindamisest tulenev mõju ja muud muutused, mis mõjutavad reservvarade summat) kajastatakse euroala maksebilansi

finantskontos ühe näitajana. Rahvusvahelises investeerimispositsioonis esitatakse bilansilised jäägid iga kvartali lõpus ja need kajastavad põhilisi komponente (kuld, SDRid ja välisvaluuta instrumentide kaupa, jne).

7.2 RAHVUSVAHELISED RESERVID JA VÄLISVALUUTA LIKVIIDSUS (RVFi JA RAHVUSVAHELISTE ARVELDUSTE PANGA ESITUSVORM)

98. EKP koostab ka märksa üksikasjalikumat kuaruannet eurosüsteemi reservide ja nendega seotud kirjete kohta kooskõlas rahvusvaheliste reservide ja välisvaluuta likviidsuse esitusvormiga. Maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni reservvarad on ainult osa esitusvormis nõutud teabest. Esitusvorm hõlmab veel muid välisvaluutavarasid, mis võivad olla nõuded euroala residentide suhtes (nt välisvaluuta hoiused euroala pankades) või nõuded euroalaväliste residentide suhtes. Viimased ei täida reservvarade hulka arvamiseks vajalikku kõrge likviidsuse kriteeriumi (need nõuded kajastatakse maksebilansis ja rahvusvahelises investeerimispositsioonis portfelliinvesteeringute või muude investeeringute kirjetel). Välisvaluuta likviidsuse arvutamisel arvestatakse ka teadaolevaid ja tingimuslikke lühiajalisi rahavoogusid välisvaluutavarade suhtes, mis hõlmavad laenude põhisumma- ja intressimakseid, forvardtehingute positsioone välisvaluutas, pöördtehingutega seotud voogusid, pikendatud krediidiliine, antud tagatise ja mitmeid muid kirjeid, mida ei kajastata maksebilansis ega rahvusvahelises investeerimispositsioonis. Esitusvormis on ette nähtud ka mitmed memokirjed. Suunise EKP/2004/15 II lisa tabelis 3 sätestatud andmed esitatakse EKPl e esitusvormi lisamiseks kolme nädala jooksul pärast aruandekuu lõppu.

8 EURO RAHVUSVAHELISE ROLLIGA SEOTUD STATISTIKA

99. EKP avaldab aastaaruande euro rahvusvahelise rolli kohta. Rahaloomeasutuste bilansistatistika (tehingutes mitteresidentidega

eristatakse eurot ja välisvaluutat) ja väärtpaberi-emissioonide statistika (eristatakse euroala mitteresidentide eurodes nomineeritud väärt-pabereid) aitavad hinnata euro rahvusvahelist rolli. Suunise EKP/2004/15 kohaselt tuleb esitada kuuekuine jaotus vääringute kaupa (euro, dollar ja teised vääringud) nii euroala võlakirjadega seotud välistehingute voogude kui ka positsioonide kohta. Jaotus esitatakse juuni ja detsembri lõpu seisuga ja seda kasutatakse euro kui investeerimisvääringu rahvusvahelise rolli hindamiseks. EKPS kogub samal eesmärgil teavet emiteeritud võlakirjade muude näitajate kohta. Praegu koguvad mitmed eurosüsteemi ja EKPSi keskpangad peamiselt pankade arvel-dustel põhinevate kogumissüsteemide kaudu teavet ka kaupade ja teenuste eest makstud arvete kohta. Austria keskpang kogub teavet euro pangatähtede ringluse kohta (ja euroala liikmesriikide varasemate vääringute jätkuva ringluse kohta) viies naaberriigis väljaspool euroala.

9 EURO EFEKTIIVSED VAHETUSKURSID

100. Euro nominaalne efektiivne vahetuskurs on euro ostujõu koondnäitaja euroala peamiste kaubanduspartnerite vääringute suhtes. Reaalne efektiivne vahetuskurs, mis saadakse defleerides nominaalset määra sobivate hinna- või kuluindeksitega, on kõige sagedamini kasutatav kulu ja hinna rahvusvahelise konkurentsivõime näitaja.

101. EKP arvutab igapäevaselt nominaalseid efektiivseid vahetuskursse, mis kujutavad endast euro kahepoolsete vahetuskurside kaalutud geomeetrilisi keskmiseid kaubanduspartnerite vääringute suhtes. Reaalsed efektiivsed vahetuskursid on euroala hindade või kulude kaalutud geomeetrilised keskmised kaubanduspartnerite suhtes väljendatuna ühisrahas. Kuna hinna- ja kuluandmed ei ole sagedamini kättesaadavad, siis arvutatakse reaalsed efektiivsed vahetuskursid kord kuus või kord kvartalis.

102. Kaubanduspartnerite osakaal tuleneb nende osast euroala tööstuskaubanduses, millest

on välja arvatud euroalasisene kaubandus. Analüüsitud on kahte kolmeaastast perioodi: aastatel 1995–1997 ja 1999–2001, viimast perioodi analüüsiti 2004. aastal. Osakaalude arvutamiseks kasutatakse nii ekspordi kui ka impordi andmeid. Impordi osakaal saadakse iga partnerriigi osast euroala koguimpordis kõigist partnerriikidest. Ekspordi kaalud väljendavad üksikute turgude tähtsust euroala ekspordi jaoks ja euroala eksportijate konkurentsi välisturgudel. Arvestatakse nii kodumaiseid tootjaid kui ka kolmandatest riikidest pärit eksportijaid.

103. Efektiivsed vahetuskursid (*effective exchange rate*, EER) arvutatakse kahe partnerite rühma suhtes: EER-23, kuhu kuuluvad 13 euroalavälist ELi liikmesriiki ja kümme peamist kaubanduspartnerit väljaspool Euroopa Liitu ning EER-42, kuhu kuuluvad EER-23 riigid ja veel 19 riiki. EER-23 jaoks arvutatakse nominaalne efektiivne vahetuskursus igapäevaselt ning reaalne vahetuskursus kuiselt (kasutades tarbija- ja tootjahindu) ja kvartaalselt (kasutades SKP deflaatoreid ja tööjõu erikulusid). Laiema rühma jaoks arvutatakse nii nominaalne kui ka reaalne efektiivne vahetuskursus tarbijahindade alusel kord kuus.

10 VALITSUSSEKTORI FINANTSSTATISTIKA

104. Valitsussektori finantsstatistika kajastab valitsussektori tehinguid ja positsioone (S.13 ESA 95s). Valitsussektori moodustavad keskvalitsuse, osariigi/liidumaa valitsuse, kohaliku omavalitsuse ja sotsiaalkindlustusfondide allsektorid. EKPD huvitab valitsussektori finantsstatistika kahel põhjusel. Esiteks lähene misaruannete koostamiseks liikmesriikide valmisoleku kohta võtta kasutusele euro ja teiseks seoses ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse ning stabiilsuse ja majanduskasvu paktiga. Peamiselt pööratakse tähelepanu üldvalitsuse eelarve puudujäägi/ülejäägi aastaandmetele ja iga ELi liikmesriigi valitsussektori koguvõlale. Suunis EKP/2005/5 sätestab pikaajalise teabevajaduse liikmesriikidelt ning kohustab liikmesriikide keskpanku esitama EKPl valitsussektori kontode aastaandmeid,

mis hõlmavad tulusid, kulusid, eelarve puudu- või ülejääki, laenuvajadust, erastamisest saadud laekumisi ja tasumata võlga. Need andmed võimaldavad EKPl koondada tehinguid ELi institutsioonide ja liikmesriikide vahel nii, et vastava liikmesriigiga sooritatud tehingud moodustavad valitsussektori täiendava allsektori. Selle tegevuse eesmärk on saada valitsussektori tehingutest majanduses terviklikum ülevaade kui seda võimaldavad liikmesriikide valitsussektorite andmed. EKP saab aastaandmeid ka eelarvepositsiooni välise võlamuutuse kohta, mis tähendab valitsussektori võla aastalõpu muutuse ja eelarve puudu- või ülejäägi üksikasjalikku ühildamist vahepealse aasta jooksul. Suunises EKP/2005/5 (muudetud suunisega EKP/2006/2) sätestatakse, et kõik need andmed tuleb esitada kooskõlas andmetega, mida ELi liikmesriigid esitavad Euroopa Komisjonile vastavalt ESA 95le ja ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlusele. Ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse alusel koostatud valitsussektori kontod erinevad vähestes, kuid seejuures olulistes punktides ESA 95st – nimelt valitsussektori võla hõlmatus ja hindamise osas.

105. Kuna valitsussektori tegevus on majandusarengu ja finantsturgude seisukohalt oluline, vajab EKP kvartaliandmeid ka valitsussektori mittefinants- ja finantstehingute ning tasumata võla kohta. Mitmed 2000. aastal või hiljem vastu võetud ühenduse määrused sätestavad, et liikmesriikide valitsussektorite tulude ja kulude, finantstehingute ning bilansside kohta tuleb andmed esitada kord kvartalis. Seetõttu on peagi kättesaadav terviklik kvartalistatistika Euroopa Liidu valitsussektori kohta. Määruse nr 501/2004 kohaselt peavad liikmesriigid esitama kolme kuu jooksul pärast aruandekvartali lõppu kvartaalsed finantsandmed eraldi keskvalitsuse, kohalike omavalitsuste ja sotsiaalkindlustusfondide kohta instrumentide kaupa ning keskvalitsuse ja sotsiaalkindlustusfondide kohta ka tehingute vastaspoolte järgi. Kuigi kogu teave ei ole veel täielikult kättesaadav, on kõnealune määrus juba parandanud rahaliidu kvartaalsete finantskontode valitsussektorit puudutava osa kvaliteeti ning edendab tänu vastaspoolt puudutava teabe kasutamisele ka euroala muude

mittefinantssektorite statistika kvaliteeti. Need andmed on osa 2007. aastal ilmuvast euroala kvartaalsete kontode statistikast institutsiooniliste sektorite kaupa (vt allpool).

11 EUROALA INSTITUTSIOONILISTE SEKTORITE KONTOD

11.1 SISSEJUHATUS

106. ESA 95 mõistete ja kontseptuaalse raamistiku piires annavad institutsiooniliste sektorite kontod tervikliku andmestiku iga institutsioonilise sektori mittefinants- ja finantstehingutest. Kontod annavad täieliku ülevaate majandustegevusest instrumentide ja mõningal juhul ka tehingupartnerite lõikes alates kaupade tootmisest, sissetulekute kujunemisest, jaotumisest ja kasutamisest, tarbimisest ning säästmisest, põhivaratehingutest netolaenuandmise ja -võtmise ning vastavate finantsvarade omandamise või kohustuste võtmiseni. Institutsiooniliste sektorite kontodes esitatakse ka finantsbilansid, milles kajastatakse varade ja kohustuste seis ning kontod, mis kooskõlastavad tehingud bilanssides toimunud muutustega. Nende kontode tulemused, eelkõige kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete ja kodumajapidamiste sektorit puudutavad tulemused on majandusanalüüsi ja prognoosimise seisukohalt väga olulised. Peaaegu kõigi majandus- ja finantsandmete koondamine ühtsesse struktuuri ESA 95 raamistikus parandab andmete täpsust, kooskõllalisust ja seega ka kasulikkust. ESA 95s esitatakse institutsiooniliste sektorite kontod ainult kord aastas, mis vähendab oluliselt nende väärtust majandus-tsükli analüüsimise ja ettevaadete koostamise seisukohalt. EKP ja Euroopa Komisjon on ühenduse õigusaktidele tuginedes ühiselt välja töötanud institutsiooniliste sektorite kvartali-kontod eesmärgiga avaldada need 2007. aasta kevadel.

107. Finantskontodes kajastatakse majandussektorite laenuvõtmis- ja laenuandmistehinguid ning bilanssides nende tehingute bilansilisi jääke, kusjuures kumulatiivsed tehingud on

vastavuses bilansimuutustega. EKP avaldab euroala osalisi finantskontosid ja bilansse kord kvartalis alates 2001. aastast. Praegu kajastavad kvartaliandmed mittefinantssektorite (st kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvad ettevõtted, kodumajapidamised ja valitsussektor) ja kindlustusseltside ning pensionifondide peamisi finantsinvesteeringuid ja finantseerimist. Need andmed on olulised rahapoliitilise analüüsi ja eelkõige kodumajapidamiste ning kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete seotud analüüside ja ettevaadete koostamisel. Rahaliidu kvartaalsete finantskontode abil saab analüüsida ka finantsstabiilsusega seotud küsimusi. Selle jaoks on olulised tehinguandmed ja majandussektorite bilansiseisud. Lisaks saab finantskontode abil hinnata sagedamini esitatavat statistikat, eelkõige maksebilansi, väärtpaperiemissioonide ja riigi rahandusega seotud statistikat ning hinnata nende kooskõllalisust. Nende andmete kasulikkus paraneks oluliselt, kui need integreerida institutsiooniliste sektorite mittefinantskontodega, nagu on kirjeldatud jaos 11.4.

11.2 RAHALIIDU KVARTAALSETE FINANTSKONTODE ALLIKAD

108. ESA 95 nõudel peavad ELi liikmesriigid koostama finantskontosid, mis hõlmavad üksikasjalikku finantstehingute, finantsvarade ja kohustuste andmeid turuväärtuses ning neid andmeid ühtlustavaid ümberhindluskontosid ja muude mahumuutuste kontosid. ESA 95s loetletakse viis peamist majandussektorit: kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvad ettevõtted (S.11), finantsettevõtted (S.12), valitsussektor (S.13), kodumajapidamised (S.14) ja kodumajapidamisi teenindavad kasumitaotluseta institutsioonid (S.15). S.12 ja S.13 jagunevad omakorda allsektoriteks.

109. ESA 95 kohaselt peavad liikmesriigid koostama finantskontosid ainult kord aastas. Suunises EKP/2002/7 sätestatakse siiski, et euroala liikmesriikide keskpangad peavad esitama EKPlle ka kvartaalsed finantskontod, mis hõlmavad mittefinantssektoreid, kindlustusseltse ja pensionifonde. Seda nõuet täidavad

praeguseks peaaegu kõik nimetatud keskpangad. Liikmesriikide keskpangad peavad esitama andmed alates 1997. aasta lõpust. See teave laekub palju aeglasemalt kui EKP euroala statistika, mis on küll õigeaegne ja vastab rahaliidu finantskontode vajadustele, kuid annab vaid osa vajaminevast teabest.

110. Rahaloomeasutuste bilansistatistika ja liikmesriikide finantskontode andmete ühendamine võimaldab EKPI koostada euroala mittefinantssektorite kvartaalseid finants-tehinguid ja bilansse euroala mittefinantssektorite kohta, mis on küll kasulik teave, kuid vajab parandamist kaetuse ja õigeaegsuse osas.

111. Järgnev jagu annab ülevaate kogu praegu esitatavast teabest. Uus suunis EKP/2005/13, millega muudetakse suunist EKP/2002/7, vähendab alates 2006. aasta aprillist andmete esitamise tähtaega 130lt päevalt 110 päevani pärast aruandekvartali lõppu ja lubab tulevikus avaldada euroala koondnäitajad 120 päeva jooksul pärast aruandekvartali lõppu. Suunise kohaselt tuleb liikmesriikidel nii finantsbilansi kui ka tehingute andmete jaoks koostada terviklikke kvartaalseid finantskontosid, mis hõlmavad kõiki finantsvara ja -kohustuste kategooriaid ning kõiki institutsioonilisi sektoreid ja muud maailma. Teatud andmed tehingute vastaspoolte kohta, mida enamiku liikmesriikide finantskontod praegu ei sisalda, on kättesaadavad 2008. aasta aprillist. Lisaks muudele täiendustele võtab muudatusi käsitlev suunis arvesse ka viimaseid ühenduse õigusakte valitsussektori finantskontode kohta ja euroala laienemise seotud erinõudeid.

11.3 MITTEFINANTSSEKTORITE, KINDLUSTUSSELTSIDE JA PENSIONIFONDIDE PEAMISED FINANTSVARAD JA -KOHUSTUSED

11.3.1 FINANTSVARADE JAOTUS SEKTORITE KAUPA

112. Lühiajalised finantsinvesteeringud hõlmavad peamiselt euroala mittefinantssektorite laia rahaagregaati (M3) ja teatud lühiajalisi nõudeid euroala muude sektorite suhtes. Pika-

ajalisteks finantsinvesteeringuteks liigitatud hoiused on üle kaheaastase tähtajaga ja üle kolmekuulise etteteatamisajaga lõpetatavad hoiused. Kindlustustehnilised eraldised on nõuded elukindlustusseltside ja pensionifondide suhtes. Koos pikemaajaliste (tavaliselt üle üheaastaste) võlakirjade, noteeritud aktsiate ja investeerimisfondide osakutega (välja arvatud rahaturufondid) moodustavad need kodumajapidamiste pikaajalise finantsinvesteeringu olulise osa.

113. Rahaloomeasutuste bilansistatistikas kajastatakse andmeid, mida kasutatakse euroala mittefinantssektorite valuutahoiuste, hoiuste ja rahaturufondide aktsiate ning osakute hindamiseks. Mittepankade (siin ei saa mittefinantssektorit eraldi kindlaks määrata) hoiuseid euroalavälistes pankades hinnatakse osaliselt maksebilansi andmete alusel. Arvestades raskusi kaubeldavate väärtpaberite omanike kindlakstegemisel, on võlakirju ja aktsiaid (nii otsest osalust kui ka kaudset osalust läbi investeerimisfondide) veel keerulisem kindlaks teha. Praegu saab liikmesriikide kvartaalsete finantskontode alusel hinnata euroala mittefinantssektorite hoiuseid kokku, kuid neid ei saa jaotada eraldi sektorite kaupa. Nagu punktis 78 märgitud, saab mõningane teave selliste hoiuste kohta kättesaadavaks suunises EKP/2005/13.

11.3.2 KOHUSTUSED SEKTORITE KAUPA

114. Mittefinantssektorite peamised rahastamiskomponendid on väärtpaberid, laenuid ja noteeritud aktsiad. Euroala statistika ja liikmesriikide kvartaalsete finantskontode põhjal on euroala mittefinantssektorite peamisi kohustusi suhteliselt kerge kindlaks teha. Erinevalt varadest jaotatakse kohustused sektorite lõikes ning laenuid ja võlakirjad lepingulise tähtajaga lõikes.

115. Samasugused andmed on kättesaadavad ka euroala kindlustusseltside ja sõltumatute pensionifondide kohta. Nende finantsvahendajate peamised kohustused (st kodumajapidamiste elukindlustus- ja pensionifondieraldiste netoväärtus, ettemakstud kindlustusmaksed ja

rahuldamata nõuded) kajastatakse enamasti mittefinantssektorite finantsvaradena. Need summad on erinevad, sest euroala kindlustusseltsidel ja pensionifondidel on selliseid kohustusi euroalaväliste vastaspoolte ees ja euroala mittefinantssektoritel on kindlustuspoliise euroalavälistes kindlustusseltsides ja pensionifondides ning osakuid mittesõltumatutes pensionifondides.

11.4 INSTITUTSIOONILISTE SEKTORITE MITTEFINANTSKONTOD

116. Finantskonto on viimane institutsiooniliste sektorite vahelisi tehinguid kajastavate kontode seast. Finantskontos kajastatud tehingute summa peab võrduma kapitalikontolt üle kantud tasakaalustava kirjega – netolaenuandmise ja -võtmisega –, mis on vastava sektori kõigi mittefinantstehingute tulemus. Nagu eespool märgitud, sätestatakse ESA 95s, et seda teavet tuleb esitada ainult kord aastas. EKP ja komisjon arendavad ühiselt kvartaalseid mittefinantskontosid institutsiooniliste sektorite kaupa, mis on seotud finantskontodega. Esimesed tulemused avaldatakse eeldatavasti 2007. aasta kevadel. Ka hiljuti vastu võetud ühenduse õigusakt (määrus (EÜ) nr 1161/2005, vastu võetud 2005. aasta juulis) toetab nõuet esitada institutsiooniliste sektorite mittefinantskontode kvartaliandmed. Esimesed andmed vastavalt sellele määrusele esitati 2006. aasta jaanuaris koos kvartaliandmetega alates 1999. aastast. Pärast tavapärasest üleminekuperioodi, mil teatud andmed võib jätta esitamata, et vähendada liikmesriikide aruandluskoormust, tuleb kontod esitada täies mahus alates tootmiskontoga ja lõpetades kapitalikontoga koos vastavate tasakaalustavate kirjete ja koondstatistikaga (bruto- ja netolisandväärtus, tegevuse ülejääk, kasutatav tulu, säästud jne). Üleminekuperioodi lõppedes tuleb need andmed esitada 90 päeva jooksul pärast aruandekvartali lõppu. Kodumajapidamiste ja ettevõttesektoriga seotud andmete esitamisel kehtestab määrus erandi neile liikmesriikidele, kelle SKP on väiksem kui 1% kogu ELi SKPst. Sellest erandist saavad kasu Luksemburg ja uued liikmesriigid, välja arvatud Poola. Määruses ei

nõuta esialgu vastaskirjete andmeid, see nõue kehtestatakse edaspidi.

12 MAKSE- JA VÄÄRTPABERiarveldussüsteemidega SEOTUD STATISTIKA

117. Eurosüsteemi ülesandeks on edendada makse- ja väärtpaberiarveldussüsteemide tõrgeteta toimimist ning pakkuda selleks makse- ja väärtpaberiarvelduse võimalust. Eurosüsteemil on ka maksesüsteemide üldise järelevaataja roll. Maksesüsteemid on rahapoliitika tõrgeteta toimimisel väga olulised. Eelkõige huvitub EKP erinevate maksevahendite (sularaha, pangakontod, krediit- ja deebetkaardid, elektrooniline raha jne) kasutamisest ja pankadevaheliste arveldussüsteemide toimimisest. EKP tunneb huvi ka väärtpaberiarveldussüsteemide vastu, sest eurosüsteem kasutab neid krediiditehingute arveldamiseks. Samuti on oluline jälgida euroala finantsturgude lõimumist. Nende tegevuste täitmiseks ning maksesüsteemide järelevalve teostamiseks kogub eurosüsteem suurt hulka andmeid, millest osa avaldatakse Euroopa Liidu makse- ja väärtpaberiarveldussüsteemide aastaaruandes (nn sinine raamat, *the Blue Book*). Koostöös liikmesriikide keskpankadega on EKP alustanud tööd andmete kooskõlastamiseks Euroopa Liidu piires ja nende koondamiseks ühtsesse andmebaasi.

13 EUROALA LAIENEMISE STATISTILISED ASPEKTID

118. Praegu ei kuulu euroalasse 13 ELi liikmesriiki. Iga liikmesriik, ka tulevane, võib mingil ajal euroalaga ühineda. Uute liikmesriikide ühinemisel on oluline säilitada euroala statistika kvaliteet, seega peavad riigid olema hästi ettevalmistatud ka statistika seisukohalt. Nagu näitas Kreeka ühinemine 2001. aastal, on samuti oluline, et liikmesriik suudaks laienenud euroalale esitada tagasiulatuvat teavet laienemise ajal kehtinud kasvumäärade arvutamiseks ja järjepidevaid aegridu majanduse modelleer-

rimiseks, prognoosimiseks ning ettevaatavaks majanduspoliitiliseks analüüsiks. Siiski ei eeldata, et tulemus kajastaks täielikult seda seisu, mis kehtiks, kui euroala oleks vaadeldaval perioodil tõepoolest suurem. Alati on vaja võrdlusstatistikat tegeliku euroala kohta, hoolimata uute laienemistega tekkivatest aegriidade katkemistest.

119. Kui euroala koondnäitaja on riiklike andmete summa, vajatakse laienemiseks ainult uute liikmesriikide täielikult võrreldavaid riiklike andmeid. Kui euroala koondnäitaja ei ole lihtsalt riiklike andmete summa (nt rahandus-, maksebilansi- ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni statistika ja finantskontod), siis nõuavad muutused euroalal piisavalt üksikasjalikke geograafilisi ja sektorite lõikes esitatud tagasiulatuvaid andmeid, et võimaldada vajalikku konsolideerimist. Neid andmeid peavad esitama nii olemasolevad kui ka uued liikmesriigid. Arvestades väeringuandmete kaasamist rahaloomeasutuste bilansistatistikasse ja instrumentide, tähtaegade ning sektorite ristlõiget, tähendaks nõue esitada andmed, mis võimaldavad euroala koondnäitajaid arvutada varasemate kuupäevade või perioodide kohta ükskõik millise euroala koosseisu jaoks, liikmesriikidele väga suurt aruandluskoormust rahandus- ja maksebilansistatistika osas. Praktikas koostati tagasiulatuvad andmed hinnangutena rahaliidu käivitumise hetkest ning Kreeka liitumisel euroalaga täiendati aruandluskeemides esitatud andmeid andmetega teistest allikatest, näiteks Rahvusvaheliste Arvelduste Panga koostatud rahvusvahelise pangandusstatistikaga. Pärast Euroopa Liidu laienemist 2004. aastal ja arvestades euroala edasist võimalikku laienemist, leppisid EKP ja liikmesriikide keskpangad hiljuti kokku tagasiulatuvate andmete ühtlustatud edastamise põhimõtetes ja rakendusmeetmetes, tunnistades, et mõningane hinnangute esitamine on jätkuvalt vajalik.

14 STATISTILISE TEABE VAHETUS

120. EKPSi, Euroopa ja rahvusvaheliste institutsioonide vahelise statistilise teabe

vahetamiseks on vaja kiiret, kindlat ja turvalist andmevahetussüsteemi. EKPSi käsutuses on seadmed andmefailide mõlemas suunas ülekandmiseks EKP ja liikmesriikide keskpankade vahel. Selleks kasutatakse rahvusvahelises statistikas laialt kasutusel olevat eri telekommunikatsioonivõrku ja sõnumiformaati GESMES/TS (SDMX-EDI), mille abil vahetatakse andmeid ja metaandmeid, muu hulgas ka statistilisi struktuure, määratlusi ja koodide loetelusid. Selle sõnumiformaadi abil saab statistika andmebaase hõlpsalt võrgustikesse ning vastuvõtmis- ja edastamissüsteemidesse integreerida. Ka uusi andmekogumeid saab kergesti lisada. EKP kasutab sama formaati ka statistilise teabe vahetamiseks Eurostati ja rahvusvaheliste organisatsioonidega (peamiselt Rahvusvaheliste Arvelduste Pank ja RVF). SDMX-ML standarditel põhinevaid kaasaegseid tehnoloogiaid kasutatakse ka statistilise teabe avaldamisel internetis. EKP teeb SDMXiga seoses tihedat koostööd Rahvusvaheliste Arvelduste Panga, RVFi, Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni, Ühendatud Rahvaste Organisatsiooni ja Maailmapangaga, et arendada välja tõhusamad meetodid statistiliste andmete ja metaandmete vahetamiseks ja jagamiseks.

15 AVALDAMIS- JA AJAKOHASTAMISPÕHIMÕTTED

121. Avaldamata konfidentsiaalset teavet üksikute andmeesitajate või muude üksuste kohta, on EKP põhimõtteks avaldada statistikat terviklikult ja viivitamata, kirjeldades selle olemust, allikaid, hõlmatust ja kontseptuaalset alust. EKP kodulehel on avaldatud kogu euroala statistika ja kirjeldavad materjalid, suur hulk asjakohast liikmesriikide statistikat ja viited keskpankade kodulehtedele, kust leiab üksikasjalikumaid riiklike andmeid. EKP kuubülletääni ja taskuformaadis statistikaraamatu (*Statistics Pocket Book*) statistikarubiigid sisaldavad suurt hulka tabeleid (kuubülletäänis), artikleid ja taustinfot EKP statistika kohta. Suur osa andmetest avaldatakse kõigepealt pressiteadetes eelnevalt teatavaks tehtud tähtaegadel (vt lisa 1).

122. Enamik statistilisi aegridu tuleb hiljem ajakohastada. Parandada tuleb vead lähteandmetes, sagedamini avaldatavaid andmeid tuleb tihti hiljem täpsustada saadud üksikasjalikumate teabe tõttu (nt korrapärased parandused euroala kuises maksebilansis pärast üksikasjalikumate kvartaliandmete laekumist) ja aeg-ajalt tuleb meetodiliste muudatuste tõttu korrigeerida ka varasemaid andmeid. EKP põhimõtte on teavitada üldsust muudatustest juba ette, et teha kättesaadavaks korrigeerimiste taustinfo, võimaldada jälgida nende ulatust ning kasutatud mudeleid ja ajakohastada ka varasemaid andmeid, kui seda saab teha kuluefektiivsust silmas pidades.

123. EKP (nagu ka Euroopa Komisjon) on üha rohkemate statistikavaldkondade kohta välja töötanud statistika kvaliteedi hindamise raamistiku, nõudes korrapäraseid aruandeid, milles vaadatakse süsteemselt läbi erinevaid kvaliteediaspekte. Sellised aruanded on avaldatud maksebilansi- ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni statistika kohta (kooskõlas suunise EKP/2004/15 artikliga 6). See nõue on sätestatud ka kvartaalsete finantskontode (EKP/2002/7, muudetud suunisega EKP/2005/13) ja riigi rahandusega seotud statistika kohta (EKP/2005/5). Suunises rahandus- ja pangandusstatistika kohta (EKP/2003/2, muudetud suunisega EKP/2005/4), mis hõlmab ka väärtpapereid ja muid finantsvahendajaid, sätestatakse, et keskpangad peavad jälgima EKPlle esitatavate andmete kvaliteeti. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses kvartaalsete mittefinantskontode koostamise kohta institutsiooniliste sektorite kaupa kohustatakse liikmesriike järgima kvaliteedistandardeid. Samas määruses kohustatakse ka komisjoni aru andma statistika kvaliteedi kohta Euroopa Parlamendile ja nõukogule viie aasta jooksul alates määruse jõustumise hetkest.

124. Statistika avaldamisel ja hilisemal korrigeerimisel teeb EKP koostööd liikmesriikide keskpankadega ja vajadusel ka Eurostatiga. Koostöö eesmärk on esitada kõige ajakohasemat teavet, säilitades võimalikult suures ulatuses

kooskõla nii erinevate statistikavaldkondade kui ka perioodide vahel.

16 STATISTIKAT PUUDUTAVAD EKP ÕIGUSAKTID

125. Põhikirja artiklis 5 ja nõukogu määruses (EÜ) nr 2533/98 sätestatakse EKP statistilise tegevuse õiguslik raamistik. Põhikirja artiklites 34 ja 14.3 sätestatakse erinõuded valimi kohta, mis tuletatakse määruse nr 2533/98 artiklis 2 kehtestatud vaadeldavast andmeid esitavast üldkogumist. Lisaks antakse nimetatud õigusaktides liikmesriikide keskpankadele (või muudele statistikaasutustele) juhiseid selle kohta, milliseid andmeid, millal, millises vormis ja kuidas tuleb EKPlle esitada. EKP määrused on otseselt suunatud andmeesitajatele ja need on vahetult kohaldatavad euroala liikmesriikides. EKP suunised on siduvad eurosüsteemi liikmetele ja EKPlle. EKP soovitusel ei ole siduvad, kuid nende kaudu võidakse teavitada osalevate liikmesriikide statistikaametite EKPl statistikanõuetest. Soovitude eesmärk on jagada teavet. Järgmisel leheküljel on esitatud loetelu kehtivatest EKP õigusaktidest.

RAHANDUS-, FINANTSINSTITUTSIOONIDE JA TURGUDE STATISTIKA

Määrus (22. november 2001) rahaloomeasutuste sektori koondbilansi kohta (EKP/2001/13), ([EÜT L333, 17.12.01](#)).

Määrus (21. november 2002), millega muudetakse määrust EKP/2001/13 (EKP/2002/8), ([EÜT L330, 06.12.02](#)).

Määrus (18. september 2003), millega muudetakse määrust EKP/2001/13 (EKP/2003/10), ([EÜT L250, 02.10.03](#)).

Määrus (20. detsember 2001) rahaloomeasutustes kodumajapidamiste ning kaupu ja mittefinants-teenuseid pakkuvate ettevõtete hoiuste ja laenude suhtes kohaldatavate intressimäärade statistika kohta (EKP/2001/18), ([EÜT L010, 12.01.02](#)).

Määrus (16. detsember 2004), millega muudetakse määrusi EKP/2001/13 ja EKP/2001/18 (EKP/2004/21), ([EÜT L371, 18.12.04](#)).

Suunis (6. veebruar 2003) Euroopa Keskpanga teatud statistilise aruandluse nõuete ja liikmesriikide keskpankade aruandluskorra kohta rahandus- ja pangandusstatistika esitamiseks (EKP/2003/2), ([EÜT L241, 26.09.03](#)).

Määrus (13. veebruar 2004), millega muudetakse määrust EKP/2003/2 (EKP/2004/1), ([EÜT L083, 20.03.04](#)).

Määrus (15. veebruar 2005), millega muudetakse määrust EKP/2003/2 (EKP/2005/4), ([EÜT L109, 29.04.05](#)).

EKP teatis sanktsioonide kehtestamise kohta bilansiandmete esitamise nõuete rikkumise suhtes (2004/C195/10), ([EÜT C195, 31.07.04](#)).

MAKSEBILANSISTATISTIKA JA MUU SEONDUV VÄLISSTATISTIKA

Suunis (16. juuli 2004) Euroopa Keskpanga statistilise aruandluse nõuete kohta maksebilansistatistika, rahvusvahelise investeerimispositsiooni statistika ja rahvusvaheliste reserve esitusvormi valdkonnas (EKP/2004/15), ([EÜT L354, 30.11.04](#)) (seonduv soovitus EKP/2004/16), ([EÜT C292, 30.11.04](#)).

FINANTSKONTOD

Suunis (21. 2002) Euroopa Keskpanga statistilise aruandluse nõuete kohta kvartaalsete finantskontode valdkonnas (EKP/2002/7), ([EÜT L334, 11.12.02](#)).

Määrus (17. november 2005), millega muudetakse määrust EKP/2002/7 (EKP/2005/13), ([EÜT L030, 02.02.06](#)).

VALITSUSSEKTORI FINANTSSTATISTIKA

Suunis (17. veebruar 2005) Euroopa Keskpanga statistilise aruandluse nõuete ja statistilise teabe vahetuse menetluste kohta Euroopa Keskpankade Süsteemis valitsussektori finantsstatistika valdkonnas (EKP/2005/5), ([EÜT L109, 29.04.05](#)).

Suunis (3. veebruar 2006), millega muudetakse suunist EKP/2005/5 (EKP/2006/2), (EÜT L040, 11.02.06).

STATISTILINE KONFIDENTSIAALSUS

Suunis (22. detsember 1998) Euroopa Keskpanga poolt liikmesriikide keskpankade abiga kogutud statistiliste üksikandmete konfidentsiaalsuse kaitse ühiste eeskirjade ja miinimumnõuete kohta (EKP/1998/NP28), (EÜT L055, 24.02.01)¹.

¹ Eestikeelne tõlge puudub.

LISA 1

EUROALA KOONDSTATISTIKA AVALDAMISSAGEDUS JA ÕIGEAEKSUS

EKP avaldab mitmesugust statistikat kuistes ja kvartaalsetes pressiteadetes ja EKP kuubülletääni osas „Euroala statistika”. EKP kuubülletään avaldatakse tavaliselt iga kuu teisel neljapäeval. Üksikasjalikum teave allpool loetletud statistika kohta on kättesaadav ka EKP kodulehe (www.ecb.int) statistikarubriigis.

Euroala rahapoliitilise keskkonna areng (avaldatakse iga kuu 19. tööpäeval pärast aruandekuu lõppu).

Rahaloomeasutuste intressimäärade statistika (avaldatakse iga kuu 30. tööpäeval pärast aruandekuu lõppu).

Euroala väärtpaberiemissioonide statistika (avaldatakse iga kuu umbes 20. kalendripäeval teisel kuul pärast aruandekuu lõppu).

Euroala maksebilansistatistika (avaldatakse iga kuu 21. ja 29. kalendripäeva vahelisel ajal teisel kuul pärast aruandekuu lõppu).

Euroala maksebilansistatistika koos geograafilise jaotusega, euroala rahvusvaheline investeerimispositsioon (avaldatakse iga kvartal ligikaudu neli kuud pärast aruandekvartali lõppu).

Euroala rahvusvaheline investeerimispositsioon koos geograafilise jaotusega (avaldatakse kord aastas ligikaudu kümme ja pool kuud pärast aruandeaasta lõppu).

Rahvusvahelised reservid ja välisvaluuta likviidsus (avaldatakse iga kuu viimasel tööpäeval pärast aruandekuu lõppu).

Euroala mittefinantssektorite rahastamine ja finantsinvesteeringud, kindlustusseltside ja pensionifondide peamised finantsvarad ja -kohustused (avaldatakse iga kvartal ligikaudu neli ja pool kuud pärast aruandekvartali lõppu).

Euroala investeerimisfondide statistika (avaldatakse iga kvartal ligikaudu kolm ja pool kuud pärast aruandekvartali lõppu).

Euroala kvartaalne valitsussektori finantsstatistika (avaldatakse iga kvartal ligikaudu neli ja pool kuud pärast aruandekvartali lõppu).

Euroala aastane valitsussektori finantsstatistika (avaldatakse kord aastas ligikaudu neli ja pool kuud pärast aruandeaasta lõppu).

Täiendav euroala üldine majandusstatistika eluruumide hindade kohta (avaldatakse kaks korda aastas ligikaudu neli kuud pärast aruandeperioodi lõppu), tööturu näitajate kohta (avaldatakse kord kvartalis kahe kuni nelja kuu jooksul pärast aruandeperioodi lõppu), euroala aktsiakapitali kohta (avaldatakse kord aastas ligikaudu poolteist aastat pärast aruandeaasta lõppu) ja euroala hooajaliselt kohandatud ÜTHI kohta (avaldatakse kord kuus Eurostati kohandamata ÜTHI kuuandmete avaldamise järel ligikaudu 18 päeva pärast aruandekuu lõppu).

LISA 2

ANDMETE KÄTTESAADAVUS

Euroala moodustati 1999. aasta jaanuaris. Selle piirkonna varasemaid arengusuundi käsitlevad paljud statistilised aegread on koostanud EKP, kes analüüsi ja uuringute eesmärgil on teinud koostööd liikmesriikide keskpankadega. Ka uute statistikanõuete kehtestamisel on sageli nõutud varasemaid võrreldavaid andmeid (st enne 1999. aasta algust) nii tagasiulatuvalt kui võimalik. Käesolevas lisas kirjeldatakse, millise ajani on praeguse euroala põhiaegread tagasiulatuvalt kättesaadavad. Asjaolu, et on olemas näiteks 1994. aastast pärit andmekogu, ei pruugi tähendada, et kõik praegu EKP kuubülletäänis avaldatud andmed ulatuksid ajas nii kaugele, sest euroala statistika muutub aja möödudes üha üksikasjalikumaks ja ulatuslikumaks. Lisaks on varasemad andmed sageli koostatud muuks otstarbeks ja ühtlustamata allikate põhjal, mistõttu on nende kvaliteet halvem kui hilisematel andmetel ja need ei ole täielikult võrreldavad.

Lisa hõlmab ka euroala koondnäitajaid. Siin ei käsitleta üksikute liikmesriikide andmeid, mis võivad olla kättesaadavad pikemate või lühemate ajavahemike kohta.

RAHANDUS-, FINANTSINSTITUTSIOONIDE JA TURGUDE STATISTIKA

Rahaloomeasutuste bilanss – kuuandmed alates 1997. aasta septembri lõpust (alates 1998. aasta märtsist hõlmab ka Kreekat).

Rahaagregaadid (M1, M2-M1 ja M3) – kuuandmed alates 1980. aasta jaanuarist (uuringute eesmärgil on koostatud ka vähem usaldusväärsed andmed alates 1970. aastast).

Pankade laenugevus – kuuandmed alates 1983. aasta jaanuarist.

Investeeringufondid (välja arvatud rahaturufondid) – kvartali bilansid alates 1998. aasta lõpust.

Väärtpaberiemissioonid (võlakirjad) – bruto- ja netoväärtus: kuuandmed alates 1990. aasta jaanuarist, bilansilised jäägid; kuuandmed alates 1989. aasta detsembrist.

Väärtpaberiemissioonid (noteeritud aktsiad) – bruto- ja netoväärtus: kuuandmed alates 1999. aasta jaanuarist, bilansilised jäägid; kuuandmed alates 1998. aasta detsembrist.

Rahaloomeasutuste intressimäärad – kuuandmed kuue hoiuseintressi ja nelja laenuintressi kohta ühtlustamata siseriiklikest allikatest alates 1996. aasta jaanuarist.

Rahaloomeasutuste intressimäärad – kuuandmed praeguse ühtlustatud aegrea kohta (45 näitajat: 31 uute hoiuste ja laenude ning 14 bilansiliste jääkide kohta) alates 2003. aasta jaanuarist.

Rahaturumäärad, riikide võlakirjade tulusus, aktsiaturu indeksid – kuuandmed alates 1994. aasta jaanuarist.

MAKSEBILANSISTATISTIKA JA MUU SEONDUV VÄLISSTATISTIKA

Jooksevkonto ja selle põhikomponendid – kvartaliandmed alates 1980. aasta esimesest kvartalist, kuuandmed alates 1997. aasta jaanuarist.

Finantskonto – kuuandmed alates 1998. aasta jaanuarist.

Maksebilansi geograafiline jaotus – kvartaliandmed alates 2003. aasta esimesest kvartalist.

Maksebilansi monetaarne esitus – kvartaliandmed alates 2000. aasta esimesest kvartalist, kuuandmed alates 2003. aasta märtsist.

Rahvusvaheline investeerimispositsioon – aastaandmed alates 1997. aasta lõpust (netopositsioonid ainult 1997. ja 1998. aasta kohta), kvartaliandmed alates 2004. aasta esimesest kvartalist.

Rahvusvahelise investeerimispositsiooni geograafiline jaotus – aastaandmed alates 2002. aasta lõpust.

Rahvusvahelised reservid ja välisvaluuta likviidsus – kuuandmed alates 1999. aasta detsembrist (reservvara andmed ainult 1998. aasta kohta).

Euro efektiivne vahetuskurs (nominaalne ja reaalne) – alates 1993. aastast. Nominaalse efektiivse vahetuskursi andmed EER-23 rühma suhtes on kättesaadavad iga päev, reaalsed kursid EER-42 rühma suhtes sõltuvalt deflaatorist iga kuu või kvartal. Ainult tarbijahinnaindeksitel põhinevad reaalsed ja nominaalsed efektiivsed vahetuskursid arvutatakse kord kuus.

VALITSUSSEKTORI FINANTSSTATISTIKA

Tulud ja kulud (põhikomponendid), eelarve puudu- või ülejääk, eelarvepositsiooni väline võlamuutus, valitsussektori võlg (põhikomponendid) – aastaandmed alates 1991. aastast.

Tulud ja kulud (põhikomponendid), eelarve puudu- või ülejääk – kvartaliandmed alates 1999. aasta esimesest kvartalist.

Võlg ja eelarvepositsiooni väline võlamuutus (põhikomponendid) – kvartaliandmed alates 2000. aasta esimesest kvartalist.

FINANTS- JA MITTEFINANTSKONTOD

Mittefinantssektorite peamised finantsvarad ja -kohustused – kvartaliandmed alates 1997. aasta neljandast kvartalist.

Kindlustusseltside ja pensionifondide peamised finantsvarad ja -kohustused – kvartaliandmed alates 1997. aasta neljandast kvartalist.

Säästud, investeeringud ja finantseerimine (sektorite kaupa) – aastaandmed alates 1990. aastast.

ÜLDINE MAJANDUSSTATISTIKA

Täiendav euroala üldine majandusstatistika (vt lisa 1) – andmed alates 1996. aastast või varasemast ajast.

LISA 3

KASUTATUD MATERJALID

ÜHENDUSE ÕIGUSAKTID

Protokoll EKPSi ja EKP põhikirja kohta

Protokoll ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse kohta

Protokoll lähenemiskriteeriumite kohta

Nõukogu määrus (EÜ) nr 2223/96 ühenduses kasutatava Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemi kohta (ESA 95)

Nõukogu määrus (EÜ) nr 2533/98 statistilise teabe kogumise kohta Euroopa Keskpanga poolt

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1221/2002 valitsussektori mittefinantskontode kvartaliandmete kohta

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 501/2004 valitsussektori finantskontode kvartaliandmete kohta

Nõukogu määrus (EÜ) nr 1222/2004 valitsussektori võla kvartaliandmete koostamise ja edastamise kohta

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1161/2005 kvartaalsete mittefinantskontode koostamise kohta institutsiooniliste sektorite kaupa

STATISTILISE TÖÖ KORRALDUS

Euroopa Keskpanga statistika peadirektoraadi ja Euroopa Ühenduste Statistikaameti (Eurostat) vaheline vastastikuse mõistmise memorandum¹ majandus- ja finantsstatistika kohta

MUUD MATERJALID

Maksebilansi käsiraamat¹ (viies väljaanne, 1993, Rahvusvaheline Valuutafond)

Üldise majandusstatistika ajakohastatud nõuded (EKP, detsember 2004)

EKP kuubülletään – euroala statistikarubriik (2005. aasta detsembri väljaanne)

¹ Eestikeelne tõlge puudub.

ISSN 1725180-X

9 771725 180001